

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Joannis Commirii E Societate Jesu Carminum Libri Tres

Commire, Jean

Lutetiæ Parisiorum, 1678

Carminum Lib. I.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14818

JONÆ PROPHETÆ

HISTORIAM,

PARAPHRASIS.

URBS fuit Assyrio Ninive fundata tyranno;
 Exuviis Asiæ, mundique superba ruinis:
 Quæ quantum ante alias se mole opibusque ferebat;
 Tantum flagitiis ultricem numinis iram,
 Inque suas fulmen commoverat impia pœnas.
 At Pater omnipotens lentus punire nocentes,
 Dumque tonat veniæ non immemor; ante rebellem
 Pertentare minis populum, resolutaque luxu
 Corda parat: si forte metu commissa retractent;
 Ac pacem studeant lacrymis vitamque mereri.
 Ergo his Amathiden ultro compellat Jonam,
 Os cui fatidicum, mens & præsaga futuri:
 Surge, ait, & celerem Ninives ad mœnia magnæ
 Tende gradum: raptosque infanda per omnia cives,
 Securumque mei fœdaque in pace jacentem
 His regem extimula dictis. Mihi denique vestra
 Vim facit impietas, poscitque a vindice justo
 Supplicium. En denso jam fertur ad æthera nubes
 Vortice, in exitium generis reditura profani,
 Et vestra absolvet clemens per funera numen.

Sic vati Deus. Ille gravi parere recusans
 Imperio, Tarsum diversus abire parabat.
 Heu! demens, speret qui fallere cuncta tuentem
 Posse oculum! jamque Japeti cognomine litus,

A ij

CAP. I.
 Et factum est
 Verbum Domini
 ad Jonam filium
 Amathi, dicens:
 Surge & vade in
 Niniven civita-
 tem grandem:
 Et predica in ea:

Quia ascendit
 malitia ejus
 coram me.

Et surrexit Jonas
 et fugerit in Tar-
 sis a facie Domini

Et descendit in
 Joppen:

Et invenit navem euntem in Tarsis :

Et dedit naulum ejus, & descendit in eam, ut iret cum eis in Tarsis a facie Domini.

Dominus autem misit ventum magnum in mare : & facta est tempestas magna in mari :

Et navis periclitabatur conteri.

Et timuerunt nauta.

Et clamaverunt viri ad Deum suum.

Et miserunt vasa qua erant in navi in mare, ut alleviaretur ab eis.

Et Jonas descendit ad interiora navis, & dormiebat sopore gravi.

Diluviique undas expertæ moenia Ioppes
Attigerat. Velis tum forte carina solutis
Exibat portu, Cilicis longe ostia Cydni,
Subjectamque petens Tauri radicibus urbem.
Infelix comitem sese vectoribus addi
Exorat pretio vates ; multoque pacisci
Naufragium ære sibi gaudet funusque sub undis.

Namque ubi ripa oculis fugiens tellusque recessit ;
Ecce, Deo laxante, immanis turbine ventus
Tranquillum subito vertit mare. Fulgura cœlo
Crebra micant, fulmenque volat sine nube per auras
Excussum, nec se natura agnoscit in illo.
Tempestasque aliis innoxia perfurit unam
Circumfusa ratem : nec fluctu velle videtur
Simplice, sed toto laceram submergere ponto.

At trepidi nautæ præsentis imagine leti,
Magna nequicquam plorantes voce ciebant
Belumque, Astartenque, & mistum pisce Dagona,
Et quos cuique Deos finxisset dira cupido
Vel timor. Heu ! quid opis mortali numina ferrent
Sculpta manu ? tumidum magis ac magis æstuat æquor :
Sidentemque trahat sub iniquo fasce carinam ;
Ni pictos properent, jam pondus inutile, Divos,
Prælatasque ipsis pelago devolvere merces.
Projiciuntur opes pretiumque & causa laborum,
Illusæ vestes auro, Sidonia texta,
Et messes Arabum, & spirantis munera costi
Ludibrium ventis. It Barbara gaza sub undas.

Ipsæ autem interea navim delapsus in imam
Carpebat somnos, altoque sopore jacebat
Ignarus vates rerum, oblitusque pericli.
Seu fessos artus longoque exercita cursu

CARMINUM LIB. I.

Hausit membra quies; ægro seu pectore mœror
 Incumbens, pigra sensus caligine merfit.
 Quem ratis indignans querulo sic ore magister
 Excitat: Unde tibi mortis discrimine tanto
 Ista quies, mollesque alieno tempore somni?
 Quin age, si qua tibi tulit exorabile numen
 Relligio, placa votis & supplice cultu:
 Præstet opem ut miseris, patriamque revifere donet.

*Et accessit ad eum
 gubernator, &
 dixit ei: Quid tu
 sopore deprimeris?
 surge, invoca
 Deum tuum, &
 forte recogitet
 Deus de nobis;
 & non percamus.*

Nec minus illa virum surgit sententia menti,
 Exosum superis caput, auctoremque malorum
 Puppe vehi, ac tanto cœlique salique tumultu
 Deposci ad pœnas. Moveatur fortibus urna,
 Exclamant omnes, & fato iudice monstret
 Cujus supplicio crimen commune piandum.
 Dicta placent: fati interpretres produciturna:
 Atque ibi, sorte reus missa damnatur Jonas;
 Casusque arbitrium casus mens arbitra rexit.

*Et dixit vir ad
 collegam suum:
 venite, & mitta-
 mus sortes, & scia-
 mus quare hoc
 malum sit nobis.*

Illum immotum animis, & se meruisse fatentem
 Vectores circum sistunt, ac quærere certant;
 Quo tantam infelix meruisset crimine cladem?
 Quod vitæ genus, unde domo, quis sanguinis auctor,
 Et quo vertat iter? Sedato corde reponit.

*Et miserunt sortes:
 & cecidit fors su-
 per Jonam.*

Amathides. Mihi clara Hebræa e stirpe propago:
 Casta rite Deum veneror formidine, cœli
 Qui tenet imperium, liquidi qui marmoris undas,
 Tellurisque globum, nutu omnipotente creavit.
 Atque utinam non contra animo certare rebeli,
 Et sanctis voluissem obsistere perfuga jussis.

*Et dixerunt ad
 eum: indica nobis
 cuius causa
 malum istud sit
 nobis? quod est
 opus tuum? qua
 terra tua? & quo
 vadis? vel ex quo
 populo es tu?*

*Et dixit ad eos:
 Hebraus ego sum:
 Et Dominum
 Deum cœli ego ti-
 meo, qui fecit ma-
 re & aridam.*

Diriguere metu nautæ, gelidusque per artus
 Sudor iit; hasque in voces vix ora recludunt:
 Quicquid id est quo te fontem mens conscia mordet;
 Sive fugam, sive ille sui Deus arguit ultor

*Et timuerunt viri
 timore magno, &
 dixerunt ad eum:
 Quid hoc fecisti?
 cognoverunt enim
 viri quod a facie
 Domini fugerent.*

quia indicaverat
 eis, Et dixerunt ad
 eum, quid facie-
 mus tibi, & cessa-
 bit mare à nobis?
 quia mare ibat &
 intumescibat, Et
 dixit ad eos: Tol-
 lite me, & mittite
 in mare, & cessa-
 bit mare à vobis.
 Scio enim ego quo-
 niam propter me
 tempestas grandis
 venit super vos.

Et remigabant
 viri ut reverteren-
 tur ad aridam, &
 non valebant:
 quia mare ibat, &
 intumescibat super
 eos. Et clama-
 verunt ad Domi-
 num & dixerunt:
 quasumus Domi-
 ne ne pereamus in
 anima viri istius:
 & ne des super
 nos sanguinem in-
 nocentem: quia
 tu, Domine, sicut
 voluisti, fecisti.

Et tulerunt Jo-
 nam, & miserunt
 in mare:

Et stetit mare à
 fervore suo.

Et timuerunt viri
 timore magno Do-
 minum: & im-
 molaverunt hostias
 Domino, & vo-
 verunt vota.

CAP. II.
 Et preparavit
 Dominus piscem
 grandem ut deglu-
 tiret Jonam.

Contemptum imperii; dic qua fas deinde tumentis
 Exorare minas pelagi, ventique furorem?
 Ille autem contra fidens: Me me ocyus, inquit,
 Tollite, quem uestris sua fata adversa sequuntur;
 Et jactate mari. Sic ponet mitior unda,
 Unius & miseri poena placata quiescet.
 Mirantur nautæ impavido sic ore locutum,
 Indignæque timent morti demittere lucis
 Contemtricem animam. Remis hinc valdiùs æquor
 Luctati ruere, ac ripis advertere proram
 Incassum. Terræ fluctu crescente recedunt
 Longius ex oculis, vincitque procella laborem.
 Cedimus, exclamant, quando tua certa voluntas
 Visque invicta jubet, rerum summe arbiter & rex:
 Devotumque tibi nil jam mactare moramur
 Hoc quodcumque caput, sacroque aspergere fluctus
 Sanguine. Sed cædem vindex ascribere parce
 Immeritis: tua quos faciunt mandata nocentes.
 Hæc ubi dicta, levant dextris; & puppis ab alto
 Præcipitem mittunt, aversi lumina, vatem.
 Atque cadente illo cæli furor omnis & undæ
 Concidit: arridet flatu levis aura secundo,
 Et desperatam promisit reddere Tarsum.
 Tum vero magna obsessi formidine mentem
 Vectores, sibi tot monstris & sospite vita
 Expertum, cultu venerantur supplice numen:
 Cumque suo tandem portu successerit alnus,
 Votivis spondent cumulare altaria donis.
 Immenso interea torquens sub pectore fluctus;
 Acta Dei nutu pistrinxit sectatur Jonam
 Gurgitibus mediis luctantem & vana moventem
 Brachia; deprensamque immani sorbet hiatu.

Non tamen & lævos membris infigere dentes
 Ausa fuit, metuitque suam contingere prædam:
 Fertque cibo præsentem famem, neque vescitur illo.
 Tres adeo soles totidemque ex ordine noctes
 Cæco inclusum utero perhibent servasse sub undis:
 Ne tamen ah! tantis incredula demere rebus
 Corda fidem sperate, idem quæ testis & auctor
 Astruit, & toto juratus numine firmat.

*Et erat Jonas in
 ventre piscis tribus
 diebus & tribus
 noctibus.*

Quid faciat vivo portatus carcere vates,
 Inque suo spirans tumulo, pontique furorem
 Naufragio elapsus? Dominum lenire precando
 Aggreditur, vota afflictæ quando una supersunt:
 Et templum oranti piscis fuit. Horrida quanquam
 Monstrorum facies, & plurima noctis imago
 Stet circum, vitæque extremo in limite claudat:
 Non tamen ex animo, genitor, fiducia cessit
 Ulla tui. Longe obscœnæ pistricis ab alvo
 Clamantem exaudis; imique è faucibus Orci
 Eluctata moras omnes vox fertur Olympo.
 Heu! quianam tanto voluisti prodere sumptu
 Vilem animam; pelagiq; immensam advolvere molem,
 Undasque fluctusque feros & flumina falsis
 Interfusa vadis? tot in unum armare procellas
 Rex invictæ caput placuit! sic notus Jonas?
 Et nunc ille tamen superis exclusus ab oris,
 Aspectuque tuo, stellantia visere templa
 Sperat adhuc. Rapido pontus circumtonet æstu:
 Obsidatque viam vallo prætenta sonanti
 Tempestas: rupes æterna repagula, & altos
 Imponat tellus montes, ne quæ fuga captum
 Expediat: tamen hanc vitam, te Patre, tuebor.
 Et spes illa animum memorem sub nocte profunda

*Et oravit Jonas
 ad Dominum
 Deum suum de
 ventre piscis.*

*Clamavi detribu-
 latione mea ad
 Dominum, &
 exaudivit me.*

*De ventre inferi
 clamavi, & exau-
 disti vocem meam.*

*Et projecisti me in
 profundum in cor-
 de maris: & stu-
 men circumdedit
 me: omnesurgi-
 tes tui & fluctus
 tui super me tran-
 siverunt.*

*Et ego dixi: abje-
 ctus sum à conspe-
 ctu oculorū tuorū:
 verumtamen rur-
 sus videbo tem-
 plum sanctum
 tuum. Circumde-
 derunt me aquæ
 usque ad animam:
 abyssus vallavit
 me: pelagus ope-
 ruit caput meum.
 Ad extrema mon-
 tium descendi,
 terra velles con-*

cluserunt me in
aeternum. Et suble-
vabis de corruptio-
ne vitam, Domi-
ne Deus meus.
Cum angustiaretur
in me anima
mea, Domini re-
cordatus sum, ut
veniat ad te ora-
tio mea ad templū
sanctum tuum.
Qui custodiunt
vanitates frustra,
misericordiam tuā
derelinquunt.
Ego autem in vo-
ce laudis immola-
bo tibi: quacum-
que voti, reddam
pro salute Domi-
no.
Et dixit Dominus
pisci: & evomuit
Jonam in aridam.

CAP. III.

Et factum est ver-
bū Domini ad Jo-
nam secundo dicens:
Surge & vade in
Niniven civita-
tem magnam: &
predica in ea pra-
dicationem, quam
ego loquor ad te.
Et surrexit Jonas,
& abiit in Nimi-
ven juxta verbum
Domini.
Et Ninive erat
civitas magna iiii-
nere trium die-
rum.

Et cepit Jonas in-
troire in civitatem
iitnere diei unius:
& clamavit, &
dixit: Adhuc qua-
draginta dies, &
Ninive subvertetur.

Et crediderunt vi-
ri Ninivita in
Deum: & pradi-
caverunt jejuniū.

Solatur, sacras fore rursus ut sistar ad ædes
Damnatus voti, promissaque munera solvam.
Non hi sacrilegis mores, quos vana fefellit
Relligio. Mundi auctorem, fontemque bonorum
Ingrati abjiciunt: nec eos prærepta Tonanti
Dona pudet limo genitis apponere Divis.
Me vero juvat Ifacidum solennia ferre
Sacra tibi, & grato cum carmine dicere laudes.

Mota Dei pietas precibusque & supplice fletu,
Occultis piscem stimulis induxit: at ille
Acceptum revomens immani pectore vatem,
Fidus depositi, molli projecit arena.
Cui rursus mundi Rector placidissimus inquit:
I, pete festinus Niniven, urbique superbæ
Nunc tandem ferre imperia, ultricesque memento
Intentare iras, populisque instantia fata.
Ille memor, nil jam Domino parere moratur,
Acceleratque gradum. Nec longum tempus, & altos
Prosperxit muros, stellisque minantia tecta.
Miratur vastis æquam regionibus urbem,
Et quam si recto percurrere limite certes,
Ante jubar clauso ter Phœbus condet Olympo,
Arctari turbis tamen, angustamque videri.

Ergo viæ tantum ingressus quantum una sinebat
Ire dies, magna clamat per compita voce,
Nuntia venturæ pandens oracula cladis:
Cum bis vicenos Titan absolverit orbes,
Triste sibi fiet Ninive subversa sepulchrum.
Responsa excipiunt trepidi cœlestia cives,
Atque minis habuere fidem. Tum dura per omnes
Indicunt sibi quisque domos jejunia, opimis
Et longam jussere famem succedere mensis.

Quin

Quin vestes & fueti humeris ponuntur amictus:
Patresque & pueri, & mista cum plebe senatus,
Cyniphio incedunt velati corpora sacco.

*Et vestiti sunt
saccis à majore
usque ad minorem;*

Regalem interea rumor defertur in aulam
Advenisse virum, genti qui tristia fata
Instigante Deo canat, & commune minetur
Exitium. Luxu ductor resolutus inertis
Assyrius, longumque trahens inglorius ævum,
Vivebat longe curis bellique tumultu,
Inter fœmineosque greges, Venerisque nefandæ
Delicias. Huic tùm feralis nuntius aures
Perculit, infuetas humanum audire laborem.
Palluit auditis; crimenque agnovit & ipsum
Criminis ultorem. Simul altum à fronte tiaram
Rejicit insignem gemmis, folioque relicto
Sternitur, & trabeam hirsuto velamine mutat.
Dein cinere aspergit caput, immundoque capillos
Pulvere, malobathri succis nardoque madentes.
Mox etiam lege indictâ, procerumque rogato
Concilio, pulla præco sub veste per omnes
Anfractus plateasque urbis miserabile carmen
Integrat. Infelix Ninives perituraque turba
Accipite hæc animo. Jejunia solvere mensis
Esto nefas: fesso nec quisquam pabula læta
Quadrupedi, bobusve suis, pecorive ministret;
Neu libare sinat salientem fluminis undam.
Nuda sed intonsis horrescant corpora setis;
Et cœlo pariter pecudes pecudumque magistri
Vim faciant fletu. Mœstas attollite voces,
Et votis placate iras, sed pectore verso
Præsertim in melius. Scelerata absistite vita;
Furta dolique absint & vis cognata rapinis.
Quis scit enim si fata inflexa mente refigat

*Et pervenit ver-
bum ad Regem
Ninive;*

*Et surrexit de sa-
lio suo, & abiecit
vestimentum suum
à se; & indutus
est sacco, & sedit
in cinere.*

*Et clamavit; &
dixit in Ninive
ex ore Regis &
Principum ejus di-
cens.*

*Homines & ju-
menta, & boves,
& pecora non gu-
stent quidquam:
nec pascantur, &
aquam non bibant.*

*Et operiantur sac-
cis homines & ju-
menta, & cla-
ment ad Domi-
num in fortitudi-
ne. Et converta-
tur vir à via sua
mala, & ab ini-
quitate qua est in
manibus eorum.
Quis scit si conver-
tatur, & igno-
ret Deus: & rever-
tatur à furore ira*

sua, & non peribimus?

Et vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala:

Et misertus est Deus super malitiam, quam locutus fuerat ut faceret eis, & non fecit.

CAP. IV.

Et afflictus est Jonas afflictione magna, & iratus est: & oravit ad Dominum, & dixit: Obsecro Domine, numquid non hoc est Verbum meum, cum adhuc essem in terra mea? propter hoc praecipuaui ut fugerem in Tarsis.

Scio enim quia tu Deus clemens & misericors es, patiens & multa miserationis, & ignoscens super malitia.

Et nunc Domine, tolle quaeso animam meam à me: quia melior est mihi mors quam vita.

Et dixit Dominus: Putasne bene irascaris tu?

Et egressus est Jonas de civitate: & sedis contra

Omnipotens, veniamque ostenso fulgure donet?
Sic præco attonitam regis mandata per urbem
Fert populis. Olli obsequio certante sequuntur,
Factisque antevolant monitus. Tenet omnia moeror,
Et soli rumpunt funesta silentia planctus.
Jam non illa manet Ninive famosa suorum
Flagitiis: potuitque etiam desiisse videri.
Impietas moresque sui quæruntur in illa,
Nec cœlum quod plectat habet: mutataque corda
Mutaverè Deum, fulmenque reponere cogunt.

At non ipse animis etiam mutatus Jonas:

Eventuque dolens contraria dicta refelli
Ingemit, & questu Dominum sic urget amaro.
Esto mihi nunc testis, an hoc non ante futurum
Prædixi, patria cum jussus adire relicta
Assyrium Tigrim, Cilicum fugitivus in oras
Verti iter, ac pelago speravi evadere Tarsum?
Scilicet illa tuæ dudum clementia mentis
Nota mihi, ac pronum semper miserescere pectus,
Et tolerare sciens, fontesque absolvere pœna.
Nunc quando exitio gentem servare nefandam,
Meque adeo positis mendacem fingere vatem
Decrevisti odiis; misero precor eripe vitam:
Mors data munus erit. Conantem dicere plura
Singultu & lacrymis vox interclusa refugit.
Atque illum blando incusans Deus ore vicissim,
Cur tantos, inquit, sub pectore volvere fluctus,
Nobisque invidiam pergis conflare querendo?
Credo equidem, justa insani tibi causa doloris
Est super, & merito immites non exuis iras.
Talia dicentem vates pertæsus, & ipsum,
Et muros fugiens invisæ deserit urbis:
Confeditque jugo, qua cœlum parte recludit

Orta diēs. Hic virgultis & cespite vivo
 Angustum raptim properat componere culmen.
 Perfruiturque umbris & frigore subter opaco,
 Expectans quæ mox Niniven fortuna sequatur.

Orientem, & fecit sibi umbraculum ibi:
 Et sedebat subter illud in umbra, donec videret quid accideret civitati.

Et preparavit Dominus Deus hederam:

Et ascendit super caput Jona, ut esset umbra super caput ejus. & protegeret eum, (laboraverat enim) & latatus est Jona super hederam, latitia magna.
 Et paravit Deus vermem ascensu siliculi in crastinum, & percussit hederam,

& exaruit.

Et cum ortus fuisset sol, præcepit Dominus vento calido & urenti: & percussit sol super caput Jona, & aestuabat.

Et petivit anima sua ut moreretur: & dixit, melius est mihi mori quam vivere.

Et dixit Dominus ad Jonam: Putasne bene irasceris in super hederam?

Ecce autem noctu exsurgens stirps numinis almi
 Culta manu (Hebræi nomen fecere cicaion)
 Par serpenti hederæ, folioque simillima viti,
 Spargebat late ramos & frondea circum
 Brachia. Quam mane evigilans ut cernit Jonas,
 Ut gaudet soles capiti defendere iniquos,
 Atque ignita comis excludere tela diei!
 Sed non ille diu foliis lætatus & umbra.
 Postera nam mundo noctem cùm pelleret Eos,
 Vermis, tetra lues angusto in corpore, serpens
 Radici teneræ morsus infixit acutos,
 Fibrasque arrosit, vitæ quæ succus & humor
 Diditur in venas. Tum caudice languida sicco
 Deponit crines arbor & frondis honorem.

Interea rapidis miscentem incendia flammis
 Phoebus agit currum: Phœboque immitior Auster
 Urit anhelantes ignavo flamine terras.
 Æstuat Amathides, geminamque & solis & auræ
 Vim se ferre negat, conjuratosque vapores
 In caput. Ergo agræ pertæsus tempora vitæ
 Mortem optat, dictisque morantem incusat acerbis.
 O si quis fesso nunc denique corpore solvat
 Infelicem animam, manesque emittat ad imos!
 Redde, oro, pelagique minas, fluctusque sonantes
 Vorticibus Pater: & pistricis rursus opaca
 Conde alvo nunquam rediturum in luminis auras.

Quem Deus alludens placido sic excipit ore.
 Horrendum vero facinus, tantique doloris
 Argumentum ingens! ficcis arbuscula ramis

*Et dixit: Bene
iraſcor ego uſque
ad mortem,*

*Et dixit Domi-
nus:
Tu doles ſuper he-
deram,*

*in qua non labo-
raſti, neque feciſti
ut creſceret: qua
ſub una nocte nata
eſt, & ſub una
nocte periit.*

*Et ego non parcam
Ninive civitati
magna.*

*in qua ſunt plu-
quam centum vi-
ginti millia homi-
num qui nesciunt
quid ſit inter dex-
teram & fini-
ſtram ſuam,*

& jumenta multa?

Si perit, & viridem non amplius explicat umbram.

Me tamen iſte urit penitus furor, eſtque medullas,
Amathides inquit: nec ſi promittere pergas,
Ulla jam lucem libeat mercede mereri.

Tum vero vatem increpitans ſic intonat alta
Voce Pater: Faſne has humili pro ſtirpe querelas
Integrare tibi, tantosque incendere luctus;

Quam non verſa tuo tellus ſummiſit aratro,
Non labor irriguis humoribus auxit adultam:
Sed nox una ſolo peperit, nox una peremit?

Hanc tamen & verbis, & amaro quærere fletu
Ereptam perſtas. Me lumen gentis Eoæ,
Me gravidam imperiis Niniven non perdere flamma,
Invidia eſt? Sed fac dirum meruiſſe nocentes
Exitium. (quanquam ſclerum jam pœnitet illos,
Et culpas lacrymis dudum abſterſere profuſis.)

Tu decies biſſena hominum demittere leto
Millia vis, dextra indoctos discernere lævam?
Qui matrum ah! flentes nunc preſant ubera fruſtra
Inconceſſa ſibi; juſſique exolvere pœnas,
Indignamque famem meritis impendere patrum.

Adde greges, adde impaſtos jam tempore longo
Quadrupedes, mœſtoque armenta gementia queſtu
Fluminis ereptos latices, & graminis herbam.
Hæc Dominum trifti prohibes avertere fato?

Sic veniam demum excuſat; cauſamque perorans
Abſolvi meruit, vel Iona iudice, Numen.
Utque fides tantis & fama æterna maneret
Prodigiis, caperentque hinc olim exempla nepotes;
Ipſe reum cunctis vates ſe prodere ſæclis
Ultro ambit: ſcriptoque volumine, parcere promptum
Nunc quoque teſtatur, lentum punire Tonantem,

DANIEL

ILLUSTRISSIMO VIRO

CLAUDIO PELLOTT

ROTHOMAGENSIS SENATUS PRINCIPI.

DUM vacat, & fani redeunt de more calendis
Otia, paxque fori tota expulit urbe clientes;
Affatus, PELLOTE, tuos novus advena poscit.
Nec dubitat quin se auratis penetralibus ultro
Accipias, prior & venienti occurrere certes:
Nam meruit, suetus mensis accumbere regum
Regius ipse nepos; & quo se munere gaudet
Esse tui similem, custos acerrimus aequi,
Divinus Daniel, sanctum ac venerabile nomen
Isacidis. Venit ille iterum defendere castos
Judice te ritus, & in impia vertere pœnas
Numina: nil unguis metuens rictusque leonum,
Quos exosa viris docuit mansuescere virtus.
Quin adeo admirans letabitur & sua factis
Esse tuis aequata, expressasque artibus artes
Egregius: solers veri & penetrabile acumen,
Ac longe eventus prudens anteire futuros;
Consilique sagax, & natum rebus agendis
Ingenium; fallique ignarum & fallere pectus.
Præcipue ille fidem dominis per iniqua probatam
Tempora, constantemque animum, infractumque periculis
Suspiciet. Quoties insano excita tumultu
Legum gens inimica, & religionis honestum
Obtendens scelere nomen, circumstetit armis?

Cum nulla interea stricto custodia ferro
 Protegeret latus, & tardaret corpore mortem.
 Per medios ibas tamen imperterritus enses,
 Quo pietas justique haud mollia iussa vocabant
 Principis: aratas acies & inermis & unus,
 Vertere terga fuga subigens, veniamque mereri
 Supplicio auctorum. Sed nec te nulla nefandis
 Circumventa dolis, damnataque criminis insons,
 Ultorem medio Susanna in funere sensit.

Quantus enim & quanto ore tonas, perrumpere jura
 Impulerit si quem metus, aut male suada libido,
 Et favor, & donis auroque inflexa voluntas?
 Ergo & iudicium iudex timet, atque severa
 Mox acta expendenda sciens examine libra,
 Cogitur esse probus, nec tentat inutile crimen.
 Quid referam duris toties in rebus amorem
 Expertum populis? quid te mollita sequestro
 Protinus imperia, & placatas principis iras?
 Abductos turbis procul, insanoque tumultu
 Consiliis cives; auctamque laboribus urbem,
 Versamque in melius sumptu & molimine multo?
 Te stadium; PELLOTE, ingens; te Sequana franos
 Jussa pati, multoque eluta ponte paludes,
 Stagnaue trita rotis, & digesti ordine longo
 Ulmorum celebrant versus. Crescentibus illis,
 Inscripta tenera crescent in cortice laudes.
 Et jam coctilibus muris Babylona superbam,
 Aere & in medio pendentes despicit hortos,
 Rothomago visa Daniel: aulamque perosus
 Hic potius tecum requiescere gaudeat hospes.

15

D A N I E L
P O E T I C A P A R A P H R A S I S

A D
P R O P H E T I Æ E J U S C A P U T X I V .

A M I S S A S Solyme deserti numinis ira
Flebat opes, raptamq; adytis penetralibus arcam
Fatalem imperio: patriisque à sedibus exul
Gens Hebræa diu expertum Babylone gemebat
Servitium. Quanquam Assyria floreret in aula
Dignatus mensis Daniel & regis amore
Præcipuo; captisque jugum sortemque levaret.
Ille quidem immensos pro religione labores,
Invidia procerum & vesanæ crimine plebis,
Perpessus: mortisque objecit sponte periclo
Sæpe caput. Seu cum tumido parere recusans
Victori, statuæ cultus adhibere prophanæ
Egregios vetuit juvenes: seu cum impia Medi
Edicta, infandasque ausum contemnere leges,
Projecere feris immane frementibus escam.
Sed meliora Deus servatum in tempora leto
Eripuit, longeque dedit præsciscere mente
Bella forent olim toto quæ maxima mundo,
Sceptrorumque vicem, & Christi immutabile regnum
Et nunc sacrilegos senior rescindere ritus.
Insistit; Belum imprimis, cui templa superbo
Mœnibus in mediis stabant immania luxu:
Inque diem ingentes ponebant farris acervos,
Balantumque gregem mensis, & grandia Bacchi
Pocula. Proh stolidas mentes & nescia veri
Corda hominum! vino Divum indulgere, feramque

*Erat autem Da-
niel conviva re-
gis, & honora-
tus super omnes
amicos ejus.*

*Erat quoque ido-
lum apud Babylo-
nos nomine Bel:*

*Es impendebantur
in eo per dies sin-
gulos, simile arta-
be duodecim, &
oves quadraginta,
vinique amphora
sex.*

Rex quoque colebat eum, & bibat per singulos dies adorare eum:

Porro Daniel adorabat Deum suum.

Dixitque ei rex: Quare non adoras Bel?

Qui respondens ait ei: Quia non colo idola manufacta, sed viventem Deum, qui creavit caelum & terram, & habet potestatem omnis carnis.

Et dixit rex ad eum: Non videtur tibi esse Bel vivens Deus? an non vides quanta comedat & bibat quotidie? Et ait Daniel aridens: Ne erres rex: iste enim intrinsecus luteus est, & forinsecus areus, neque comedit aliquando.

Et iratus rex vocavit sacerdotes

Ingluviem credunt epulis explere per umbras,
Quin etiam cum sol radiis recluserat orbem,
Ipse Asiae rector magna stipante caterva,
Summum ad delubrum gressus & dona ferebat:
Certatimque focis adolebant thuris odorem
Exemplo instincti proceres. Videt impia vates
Sacragemens: precibusque Tonantem & supplice cultu
Ipse palam offensum miseris placare laborat.

Non tulit hunc morem, despeetaque numina Cyrus
Dedecus esse suum questu testatus amaro:

Quin tu, inquit, mecum gentis quoque Belon adoras
Tutelam Assyriae? quo se tulit inclyta caelo

Corripiens terras Babylon victricibus armis;
Et Solymam Solymaeque Deum servire coegit.
Olli sedato respondet pectore vates:

Mortaline excusa manu me credere signa
Esse Deos, rigidoque jubes dare thura metallo?
Hunc sibi praecipiat, meruit qui solus honorem,
Vitae auctor vitaeque potens Deus. Illius aram
Fasque piunque mihi sacro aspersisse cruore.
Ille mare & terras & caeli condidit astra;
Regesque ac populos aequali jure coercet.

Ergo cassum animae, & vitali lumine egentem,
Natus ait Cambyse, putas, cui pocula rite
Stant sua, curvatæque gement sub lancibus aræ?
Subrisit Daniel: Et te, fortissime regum,
Vana superstitio specie ne fallat inani.

Namque nefas libare dapes laticemque Lyæum
Visceribus luteis simulacrum & corpore ahenō.
Nocturna exercent alii convivia mensis,
Supposti Belo; plebisque errore fruuntur
Muneribusque tuis hilares. His percitus heros

Infremit:

Infremit: Et patrios mihi magni numinis instar
 Juro, inquit, manes sacrataque busta meorum:
 Beli ignominiam, aut mentitæ crimina cœnæ
 Stat ferro ulcisci, letoque piare nocentum.

Assensit dictis vates, ultroque precatur
 Hoc velit ut perstare animo: simul alta petenti
 Atria se jungit comitem. Ruit obvia portis
 Turba sacerdotum, ramos felicis olivæ
 Pacalesque ferens vittas: quos ordine longo
 Natorum uxorumque greges, famulique sequuntur.
 At graviter spirans flammato pectore Cyrus
 Horrendam intentat mortem, si furta fateri
 Ambefasque dapes subductaque pocula Belo
 Abnuerint. Olli voces ad sidera tollunt,
 Implorantque Deos: tum cui facundia major,
 Atque instructa dolis ætas firmaverat ora,
 Antistes fatur regi: Suspecta fides est
 Quando tibi famulûm, nec jam sua protegit illos
 Relligio, fiuntque aliena fraude nocentes;
 Securi moriemur, & ipsa in tela ruemus.
 Sed nostro tamen ore finas unum ante rogari,
 Non inconcessum miseris. En protinus omnes
 Digredimur templo, vacuasque relinquimus ædes:
 Ipse aris fuetas epulas & vina repone,
 Clausuris obde fores, regalique imprime gemma
 Signa seris: tum si primos sub luminis ortus
 Ingrediens, Beli non omnia protinus ore
 Absumpta invenies; nihil est cur justa moremur
 Supplicia, & meritas pro crimine solvere pœnas.
 Sin autem Deus ipse sui certissimus auctor
 Indicia adventus non inficianda relinquet;
 Ne rex, ne caput hoc scelerum, fraudisque nefandæ

C

*ejus, & ait eis:
 Nisi dixeritis mihi,
 quis est qui comedat
 impensas has, moriemini.
 Si autem ostenderitis,
 quoniam Bel comedat
 hac, morietur Daniel,
 quia blasphemavit
 in Bel. Et dixit
 Daniel regi:
 Fiat juxta verbum
 tuum.*

*Erant autem sacerdotes
 Bel septuaginta, exceptis
 uxoribus, & parvulis,
 & filiis.*

*Et venit rex cum Daniele
 in templum Bel.*

*Et dixerunt sacerdotes
 Bel: Ecce nos egredimur
 foras.*

*Et tu rex pone escas,
 & vinum misce. & claudes
 ostium. & signa annulo
 tuo: & cum ingressus fueris
 mane, nisi inveneris omnia
 comesta à Bel, morte
 moriemur: vel Daniel qui
 mentitus est adversum nos.*

Primum inventorem, patiare impune per urbes
Grassari Assyrias, patrumque evertere sacra.

Contemebat autem, quia fecerant sub mensa absconditum introitum, & per illum ingrediebantur semper, & devorabant ea.

Factum est igitur postquam egressi sunt illi, rex posuit cibos ante Bel: Praecipit Daniel pueris suis, & attulerunt cinerem, & cribrauit per totum templum coram rege: & egressi clauserunt ostium & signantes annulo regis abierunt.

Sacerdotes autem ingressi sunt nocte juxta consuetudinem suam, & uxores, & filii eorum: & comederunt omnia, & biberunt.

Sic illi orantes magnis clamoribus ibant
Ex adytis, fictum vultu simulante dolorem.

Quippe minas rident & inanem principis iram,
Occultis foribus confisi & limite caeco,

Qua furtim soliti clausis irrumpere tectis,
Prædarique cibos. Cunctis tamen æqua videtur

Conditio. Rex ipse fidem pactumque tueri
Pollicitus foedus, reparat convivia mensis.

At cinerem, gelidamque focus portare favillam
Illius ante oculos famulis edicit, & omne

Instituit vates conspergere pulvere templum
Succernens cribro: positisque in limine claustris,

Regali absistunt signantes ostia gemma.

Interea Titan ruit, & nox humida ponto
Exoritur, densa involvens caligine terras

Pontificumque dolos. Furtivo calle sub aram

De more elapsi subeunt matresque, nurusque,
Cum natis totaque domo: pictisque tapetis

Discumbunt super, & spondis florentibus ostro.

Tum demum genio indulgent, fusique per aulam
Implentur dapibus gratis, & munere Bacchi:

In partemque vocant Belum, crebrisque laceffunt

Non responsurum cyathis. Nec stulta filetur

Credulitas populorum, & multis utilis error.

Præcipue cladem vati & fatale precantur

Exitium, ignari quæ se fortuna maneret.

Parte alia eventus volventem incerta futuri

Exercent curæ, regemque infomnia turbant.

Nunc sortem senis Hebræi miseratur acerbam:

Pontificum nunc ille timet deprendere furta

Contemptusque suos : nec dulci lumina somno
 Claudere fas. Ergo primis ut sensit Olympum
 Auroræ radiis albescere , membra cubili
 Corripiens, templi Danielelem ad limina ducit.
 Et prior : An notis , inquit, stant signa figuris,
 Commissique fidem cera inviolata tuetur ?
 Cui senior : Fraus omnis abest, ruaque, inclyte, portis
 Excubat, & servata aditus defendit imago.
 Vix ea protulerat; valvis bipatientibus ædes
 Reclusere. Oculos fert protinus omnia circum;
 Atque epulis mensas heros miratus inanes
 Exclamat : Magna est certe tua, Bele, potestas;
 Nec fictum horremus vacua sub imagine nomen,
 Cùm te votivis placamus odoribus, & cùm
 Pacem adytis & sancta humiles responsa precamur.

Jamque ibat supplex aræ impositurus honorem :
 Ast illum blande amplexus sub limine primo
 Continuit vates : Et, canæ inscripta favillæ
 Contemplator , ait, fatin' hæc vestigia Belo
 Conveniant? Divos, credo, Divasque vocavit,
 Excepitque suis infantia numina tectis.
 Sic ipse alludens. Cyro pudor iraque vultum
 Incendere : jocos nec respondere facultas.
 Quippe virum passim notos in pulvere gressus,
 Feminisque immixta solo puerilia cernit
 Signa pedum. Manibus duci post terga revinctis
 Ergo omnes jubet; admotis subigitque fateri
 Ignibus. Hi trepidi & pallentes morte futura
 Detexere dolos, imoque in fornice monstrant
 Indeprensus oculis iter, opportunaque furto
 Ostia, nocturnis qua sucti adrepere mensis.
 Tum vero horrendum frendens rex intonat ore :

*Surrexit autem
 rex primo diluculo,
 & Daniel cum
 eo. Et ait rex :
 Salvane sunt si-
 gnacula, Daniel ?
 Qui respondit :
 Salva, rex.*

*Statimque cum a-
 peruisset ostium,
 intusus rex men-
 sam, exclamavit
 voce magna : Ma-
 gnus es, Bel, &
 non est apud te do-
 lus quisquam.*

*Et risit Daniel, &
 tenuit regem ne
 ingrederetur intrò:
 & dixit : Ecce pa-
 vimentum animad-
 verte, cuius vesti-
 gia sint hæc?*

*Et dixit rex : Vi-
 deo vestigia viro-
 rum, & mulierum,
 & infantium. Et
 iratus est rex.*

*Tunc apprehendit
 sacerdotes, & uxo-
 res, & filios eorum;
 & ostenderunt ei
 abscondita ostiola,
 per qua ingredie-
 bantur, & consi-
 mebant qua erant
 super mensam.*

Ergo etiam sceptris ausa est illudere nostris
 Perfida gens : potuitque sacri sub imagine ritus
 Hoc suadere nefas populis? maectentur ad aras,
 Perfundantque suo sceleratum sanguine numen.
 Et tu, cui potius parere haud falsa monenti
 Æquum erat, ô Daniel, meritas nunc exige pœnas:
 Sacra tibi, Belique arces, ipsumque remitto:
 Utere jure tuo, & commune ulciscere probrum.
 Sic fatur, gressumque furens penetralibus effert.

*Occidit ergo illos
 rex, & tradidit
 Bel in potestatem
 Danielis :*

Lictores tela expediunt; & vulgus inermum,
 Ut fors quemque tulit, generis discrimine nullo
 Ætatifve necant. Pars ad vestigia Divûm
 Ferales pateras tepido implevere cruore:
 Pars ritu pecudum cumulant altaria cæsis
 Corporibus: prunis alii torrentur, & usta
 Thura manu non sponte adolent. Clamoribus æther
 Personat horrendis & femineo ululatu.

Parte alia vates, quanquam clementia tristi
 Cæde super miserorum animos inflexit, & udis
 Extorsit fletus oculis, non segnior instat
 Sacrilegas imis evertere sedibus ædes.

*Qui subvertit
 eum, & templum
 ejus.*

Hortaturque suos, stipulas atque arida porro
 Ligna ferant, pinguique albentem sulphure silvam.
 Ipse facem dextra quassans, laquearibus ignem
 Cedro intertextis & odorifera cyparisso
 Subjicit: undantique extemplo vortice flamma
 Corripuit tabulas, & pictum fornice culmen.
 Jamque trabes & tigna ardent: jam summa ruinam
 Vulcano populante trahunt fastigia, & unâ
 Exculptæ circum effigies regumque Deûmque.
 Nec solidi Belum rigor æris, & æqua giganti
 Tutatur moles. Solio dejectus ab alto

Ipse suam vasto sub pondere proterit aram:
 Quo casu perfracti artus, humerisque revulsum
 Dissultat longe caput: at liquefactus ab igne
 It truncus rivis; flammaque ultrice metallum
 Exiit humano simulatum crimine numen.

Non tamen impietas Babylone extincta, nec omnis
 Continuo populi furor & vesana quievit
 Relligio. Taxi nigra densissimus umbra
 Lucus erat, juxtaque excisum in pumice vivo
 Antrum ingens, torvi sedes antiqua draconis:
 Quem Chaldaea metu magno percussa colebat
 Tollentem cristas, & sibila colla tumentem.
 Speluncae ante fores putri tepesacta cruore
 Fumat humus semper: moestisque altaribus extant
 Corpora caesa boum, & stillantia viscera tabo.
 Ille fero carnes circum depascitur ore
 Improbus ingluvie dira: caudamque revolvens
 Arrofis pigram super ossibus explicat alvum.

Venerat in lucum primi sub lumina solis
 Victor Achæmenides, votivaque sacra parabat,
 Magna voce vocans anguem: Et Deus ille profecto,
 Est, ait, ille Deus: vivitque & vescitur aura
 Ætherea: neque nos, Daniel, ludibria fallunt
 Pontificumque artes. Hunc ergo pronus adora:
 Neu differ meritos incendere thuris odores.
 Cui vates alto suspirans pectore fatur:
 Ah! mihi ne tantum spera suadere furorem
 O princeps, rituque animum scelerare nefando.
 Scilicet auctorem vitæ, immortalis & ævi
 Impius ejurem dominum desertor, ut atris
 Liventem squamis, & pastum cædibus anguem,
 Muneribus discam venerari & sanguine fuso?

Et erat draco magnus in loco illo & colebant eum Babyloni.

Et dixit rex Daniel: Ecce nunc non potes dicere quia iste non sit Deus vivens.

Adora ergo eum.

Dixitque Daniel: Dominum meum adoro, quia ipse est Deus vivens: iste autem non est Deus vivens.

*Tu autem rex da
mibi potestatem,
& interficiā dra-
conem absque gla-
dio & fuste.*

*Et ait rex: Do tibi.
Tulit ergo Daniel
picem & adipem,
& pilos, & coxit
pariter: fecitque
massas & dedit in
os draconis,*

&

diruptus est draco.

*Et dixit: Ecce quem
colebatis,*

*Quod cum audis-
sent Babylonii,
indignati sunt ve-
hementer:*

*Et congregati ad-
versum regem di-
xerunt:*

*Judaus factus est
rex, Bel destruxit,
draconem interfe-
cit, & sacerdos
occidit.*

Quin potius fatalem urbi da tollere pestem,
Huncque levare metum populis. Nec tela requiro,
Horrendos dentes licet & rabida ora veneno
Exertet ferus, atque oculis vomat acribus ignem.

Annuit Isacidæ votis Cambyse creatus.

Ergo adipe & pingui medicatos unguine villos,
Idæamque picem ferventi incoxit aheno:

Tum massam subigens molles conformat in offas,
Atque feræ immanes pandenti gutture hiatus
Objicit. Illa suum decepto corripit ore

Exitium. Pix namque arctis sub faucibus hærens
Luctantem abruptit discerpta per ilia vitam
Cum sonitu: latet immenso sub corpore tellus.

Hebræus magna senior cum voce profatur:

En cui vos tostas fruges & pingua, Medi,
Extâ ferebatis pecudum. Formidine pulsa

Consulte, éque adytis propius jam quærite sortes.
Sic ille insultans. It mœstam fama per urbem

Interea, & centum ferit aurès turbida linguis
Fanda infanda serens. Miscentur cuncta tumultu:

Lymphati coeunt passim per compita cives;
Matresque atque nurus thalamis se ferre relictis

Non mores, non ipse vetat pudor. Illicet omnes
Dira superstio stimulis haud mollibus egit

In furias. Jamque insanis ululatibus arma,
Arma viri, ingeminant, Divûm pro numine læso:

Quos ille egregius veterum contemptor avorum
Insequitur ferro & flammis. Impune per aras

Fuso pontificum violarit sanguine templa,
Cumque sua Belum subverterit impius arce.

Quis vero antiquum furor extinxisse draconem,
Tutelam geniumque urbis? pigra sabbata fervet

Nunc quoque, servilemque Deum recutitus adoret.

His sese exacuit dictis violentia vulgi:

Nec vanos intra fremitus stetit ira furentum.

Aulai ante fores glomerantur, & ariete crebro

Obnixi assultant postes, Cyroque minantur

Et caræ pestem soboli: ni dedere dirum

Festinet caput, & fontis se absolvere pœna.

Ecquid agat? quamve extremo in discrimine rerum

Ausit opem sperare, loco indefensus & armis?

Majestafne truces animos mollire precando,

Atque humilem tentet veniam despecta mereri?

Hoc Daniel vetat, & sese poscentibus ultro

Objicit instantis fati securus. At illum

Tristi omnes caveæ (scelerum concordia tanta est,)

Damnare. Alto veteris sub vertice castr

Antrum immane fuit, vivoque cubilia saxo,

Quo septem abdiderant præstanti mole leones;

Terrorem nemorum quondam, nunc gaudia arenæ.

Huc infensa senem demisso fune juvenus

Conjicit: atque feras stimulis & vocibus urget.

Indignantque suo non respondere furori,

Corpora bina boum, & totidem de more bidentes,

Pabula demensumque die, præbere moratur,

Nequicquam. Impasti senos ex ordine soles

Duravere famem catuli; rictuque cruento

Accubuere suæ lambentes oscula prædæ.

Dumque ea Chaldææ pro mœnibus urbis aguntur,

Forte Habacus, cui mens arcani conscia fati,

Rure suburbano patrii Jordanis ad undam

Venerat, agrestes fessis messoribus æstu

Alveolo portans, quas ipse intriverat, escas.

Ecce autem cælo juveni s delabatur ales

*Et dixerunt, cum
venissent ad re-
gem: Trade nobis
Danielem, alio-
quin interficiemus
te & domū tuam.*

*Vidit ergo rex
quod irruerent in
eum vehementer.*

*Et necessitate com-
pulsus tradidit eis
Danielem.*

*Qui miserunt eum
in lacum leonum,
& erat ibi diebus
sex.*

*Porro in lacu erant
leones septem.*

*Et dabantur eis
duo corpora quoti-
die, & duo oves:
& tunc non data
sunt eis, ut devo-
rarent Danielem.*

*Erat autem Ha-
bacuc propheta in
Judæa, & ipse co-
xerat pulmentum,
& intriverat pa-
nes in alveolo: &
ibat in campum ut
ferret messoribus.*

Dixitque Angelus Domini ad Habacuc: Fer prandium quod habes in Babylonem Danieli, qui est in lacu leonum. Et dixit Habacuc: Domine, Babylonem non vidi, & lacum nescio.

Et apprehendit eum Angelus Domini in vertice ejus, & portavit eum capillo capitis sui, posuitque eum in Babylone supra lacum in impetu spiritus sui. Et clamavit Habacuc dicens: Daniel serve Dei, tolle prandium quod misi tibi Deus. Et ait Daniel: Recordatus es mei Deus, & non dereliquisti diligentes te. Surgensque Daniel comedit. Porro Angelus Domini restituit Habacuc confestim in loco suo.

Venit ergo rex die septimo.

*Ut ligeret Dani-
lem.*

Veste in purpurea, radiisque comantibus auro
Lucidus: Et fer, ait, tumidæ Babylonis in aulam
Has epulas, sævo Daniel ubi clausus in antro,
Jejunos inter jejunus & ipse leones,
Dat fidei pœnas & relligionis avorum.
Cui vates: Nec visa, inquit, Babylonis iniquæ
Mœnia sunt, dirum nec quæ via ducat in antrum
Explorata mihi. Sed si tua, sancte, voluntas
Ire iter, ignotisque jubet me credere terris:
Te duce non metuam cuicumque subire periclo.
Talia jactanti dextra caput occupat ales,
Implicuitque comæ digitos: simul ocyor Euro,
Ocyor & penna labentis ab æthere flammæ,
Suspendum, visu mirabile, crine per auras
Fert impune virum, & speluncæ in limine sistit.
Qui longe inclamans: Coeli justissima cura,
Nec frustra obsequio dominum venerate fideli,
Huc ades, ô Daniel, inquit; submissaque dona
Carpe, volente Deo, lætus. Nec plura locutum
Aliger Hebræis extemplo reddidit oris.
Tum senior duplices tendens ad sidera palmas,
Et vultum lacrymis humectans lenibus infit:
Fers tandem auxilium bonus, & solaris amantem,
Nullaque te, genitor, cepere obliviam nostri.
Nec servasse satis tanto è discrimine vitam:
Delicias etiam nova per miracula quæris.
Sic fatus gratis dapibus jejunia solvit.
Septimus interea portas lustrabat Olympi
Aurora præeunte dies. Mœstissima luctu
Atria rex Asiæ linquit mœstissimus ipse:
Lugubremque trahens neglecto corpore pallam,
Inferias vati supremaque dona ferebat.

Pone

Pone subit longum pullis in vestibus agmen
 Quos regis dolor, aut cari miserabile amici
 Pertraxit desiderium. Stant lumine fixo,
 Perque viam solis pandunt singultibus ora.
 Ut ventum ad fauces, atque illatabile limen:
 Ipse intro lacrymis per rimam aspexit obortis.
 Atque ibi secura Daniele fronte tuetur
 In medio, & placidos juxta recubare leones,
 Mulcentes linguis & blandæ verberare caudæ.
 Restitit admirans, rupitque hanc pectore vocem:
 Magnus es, ô mundi suprema & sola potestas,
 Isacidum Deus! ac toto tibi cedere Olympo
 Turba Deum debet, majusque agnoscere numen.
 Sic memorans tetro eductum de carcere vatem
 Excipit, & passis heros complectitur ulnis.
 Nec mora continuò miles ruit agmine factò,
 Scrutaturque domos gladiis, raptatque per urbem
 Auctores primos scelerum insanique tumultus.
 Atque hi, conceptum cœlo ulciscente furorem,
 Et justas referente vices, damnantur arenæ.
 Quo visu horrendum caveis fremuere leones,
 Concutiuntque jubas, durisque in cautibus ungues
 Exacuunt: rediit rabies, cædisque voluptas.
 Jamque feri insiluire: trahunt discerpta virorum
 Corpora, rorantesque molunt sub dentibus artus
 Certatim. Juvat hac solari viscera præda,
 Indictamque sitim grato satiare cruore.

Rex vero magna tactus formidine mentem
 Fatur: eo dicente animis atque auribus astant,
 Et pavidi accipiunt non vana oracula Persæ.
 Audiat hæc quæcumque meis gens addita regnis;
 Seu Nilum, Gangemve bibit, campisque refusum

D

Et venit ad lacum.

Et introspexit.

Et ecce Daniel sedens in medio leonum.

Et exclamavit voce magna rex dicens: Magnus es Domine Deus Daniels.

Et extraxit eum de lacu leonum.

Porro illos, qui perditionis ejus causa fuerant, intromisit in lacum.

Et devorati sunt in momento coram eo.

Tunc rex ait:

Paveant omnes habitantes in universa terra Deum Daniels.

Euphratem, & rapido spumantem vortice Tigrim;
 Seu tenet Armenia saltus, & Caspia claustra:
 Massagetæ infrænes, picturatique Agathyrsi,
 Extremique hominum Æthiopes, & Achaica tellus,
 Atque Syri, atque Arabes, atque aurea regia Crœsi:
 Auctor ego Cyrus. Solymæ delubra tenentem
 Formidate Deum populi, & placate precando.
 Nam mihi solus erit posthac Deus. Ille leonum
 Bis rabidos ungues & sæva coercuit ora;
 Bis leti Danielelem orcique à limine traxit.
 Vos testes, ut flamma modis innoxia miris
 Ejus ad imperium quondam stetit: utque potentem
 Sæpe manum sensit Chaldæa exterrita monstris.
 Quare agite, huic justum moniti solvamus honorem:
 Nec pudeat noxam patrum absterfisse nepotes.
 Dicta probant omnes: regisque exempla sequuti
 Sacrilegos damnant ritus: victorque Deorum
 Assyria Daniel captivus in urbe triumphat.

*Quia ipse est sal-
 vator, factens si-
 gna & mirabilia
 in terra: qui li-
 beravit Danielelem
 de lacu leonum.*

IMMACULATO

BEATÆ VIRGINIS CONCEPTU

CARMEN.

CONCEPTUS vitii pueros, fractamque draconi
 Cervicem Stygio, Mariæque insigne trophæum
 Musa canit. Nunc, Christe, sinus illabere nostros
 Aspirans: pulsisque caduca mente tenebris,
 Da fas immortale sequi; fontesque beatos
 Lucis inaccessibleæ, & totam explorare parentem.
 Tuque adeo, Dominam supplex quam mundus adorat,
 Mater ades: seu te stellantis lucida Olympi
 Regna tenent; seu fors tellus prælata moratur,
 Et tua præsentis dignaris numine templa:
 Ingredere, & magnos meditati extollere honores
 Virgo fave, meritasque in carmina suffice vires.

Jam fatis promissa dies volventibus annis,
 Quæ superis homines æternæ foedere pacis
 Jungeret, & cœlo terras sociaret amico,
 Instabat. Syrias ea didita fama per urbes
 Corda ciet populorum, & spes ingentibus ægras
 Suscitât auguriis. Tum demum pectore toto
 Isacidum genus omne sacris advolvitur aris
 Dona ferens, geminatque preces & fervida certâ
 Vota fide. Si te ulla tuæ miseratio gentis,
 Si quis amor tangit: monstra, pater optime, cœlo
 Lætificam nubem, sævos quæ mulceat æstus,
 Optatumque arvis sitientibus irriget imbrem.

D ij

*Rorate cœli desu-
 per. & nubes pluât
 justum. Isa, 45. 8.*

Præcipue Joachimus amicum numen adorat :
 Jessides Joachimus, avi quem plurima regis
 Virtusque & pietas & mens præfaga futuri
 Nobilitant. Olli tædis concordibus Anna
 Nupserat, Hebræas inter pulcherrima nymphas,
 Quum primus formæ nitor, intactusque juventæ
 Flos vigit: tunc in senium vergentibus annis
 Pensabat lapsum insigni gravitate decorem.
 Illa Dei quondam sedes augustaque templa
 Dum celebrat cultu assiduo; multasque cubili
 Insomnis noctes, multos ex ordine soles
 Fraude pia dapibus furatur sobria parcis:
 Ex adytis præcul & veli interiore recessu
 Vox venit, ac veteres portat responsa per auras
 Expectata diu: Nunc fas tibi munere nostro
 Spes alere immensas, ô felix prole futura,
 Et dominam paritura tuam: cum segnior alvum
 Clauserit, & sobolem jam desperaverit ætas.
 Ergo quater denas caro cum conjugè menses
 Tempore ab hoc, totidemq; hyemes Aquilonibus actas
 Viderat, increpitans cœlum & promissa reposcens
 Pignora. Non somni, non corporis ulla caduci
 Cura movet: tota est optatæ in imagine prolis.
 Et modo debilibus (quæ non sibi somnia solers
 Fingit amor?) trepidat nequicquam attollere palmis,
 Appressoque sinu rorem uberis irrigat alvum:
 Et modo blanditias media inter basia miscet,
 Et faciles blæso invitat modulamine somnos.
 Interea exundant torrentia gaudia fluctu
 Nectareo, solvitque natantia corda voluptas.
 At pater omnipotens, & patri æquæva propago,
 Æternusque amor amborum & sociabilis ardor,

Conveniunt : qua fulguribus defensa serenis
Empyreï convexa alto se culmine tollunt ,
Atque oculos sacris longe penetralibus arcent.
Tum Genitor placido primus sic incipit ore :
Nate , meæ vires , mea vox , mea solus imago ,
Qui sine matre satus fœcundæ lumine mentis
Accipis æternos , & jugi nasceris ortu :
Aspicias humanam tot jam labentibus annis
Servitii duro curvari pondere gentem ;
Aspicias , ac sortem mecum miseraris iniquam.
Et nunc ille ferox Stygii regnator Averni
Insultat cœlo : spoliisque superbus opimis
Ventosas jactat voces , arisque minatur
Et cunctis nos indecores detrudere templis.
Quem , ni sancta obstant juratæ oracula linguæ ,
Compedibus vinctum araris Acheronte sub imo
Protinus insanos cogam dediscere fastus.
Te vero decus hoc , nate , & victoria poscit :
Tu domito referes insignem Dite triumphum ;
Atque hominum spes , ipse viri circumdatus artus ,
Restitues lapsos , tecumque ad sidera tolles.
Hæc Pater , atque ingens contra sic Filius orsus :
Et memini , & pepigisse virum pro crimine vitam
Non piget , ô genitor , totumque dedisse cruorem
Amisæ in pretium non aspernabile gentis.
Nulla mora in nato , fragili quin numen obumbret
Corpore , & humanum discat tolerare laborem.
Sed non ante polo terras mutare jacentes
Fata sinunt , quam regali de sanguine virgo
Se mundo ferat ; & tecum sortita parentis
Nomina , me gremio venientem ulnisque receptet.
Tunc Amor : Hæ nostræ partes , hæc munera sunt.

Protinus ætherea celerem de gente ministrum
 Evocat, insignem vultu & radiantibus alis:
 I celer, & volucres, inquit, prævertere ventos,
 Naturæque meo mandata hæc nomine perfer.
 Longævam in partus Joachimi suscitet Annam,
 Atque uterum sterilem fœcundet matre Tonantis.
 Te vero, te magna manent pro talibus actis
 Præmia, divinæ cunas servare puellæ,
 Atque latus cura circum vigilare fideli.
 Dixerat. Ille polum linquens secat aëra pennis.
 Ceu quondam elisa fulmen de nube coruscat
 Noctis in obscuro; magnoque fragore per auras
 Aut pinum super, aut frondoso vertice quercum
 Præcipitat: sequitur longo ingens tramite flamma,
 Et sulco signat cœlum, incenditque tenebras.

Eminet occiduos inter celeberrima fluctus
 Insula, inaccessæ nomen fecere minores:
 Quo neque fas nautis laceram subducere classem,
 Orbe nec avertas peregrino exponere merces.
 Quippe illam tumido exultans circumsonat unda
 Gurgite, ventorumque cohors statione perenni
 Excubat, & vetito procul arcet litore puppes.
 His Natura locis, sedes ubi triste beatas
 Invasit scelus, & profugam diti expulit horto,
 Constitit; aëriique domum sub vertice montis,
 Gemmis & solido fulgentem adamante locavit.
 Mille intus Genii fulvo stridentia poste
 Limina habent; servantque vices operumque laborem,
 Ordine quisque suo. Liquidæ pars semina flammæ
 Purgant, contractisque ablutos sordibus ignes
 Includunt venis silicum: pars grandia terræ
 Visceribus condunt auri argentique metalla.

His maris imperium & ponti custodia forte
 Contigit : incumbunt salfos miscere sapes ,
 Alternisque movere undas , & sistere fluctus.
 Illos cura manet potior , libranda tonanti
 Tela Deo , trifidis moliri fulmina massis :
 Seu quæ criminibus servat , justisque nocentum
 Suppliciiis ; seu quæ terrens mortalia corda
 Mollibus interdum flammis innoxia jactat.

Ipsa autem residens thalamo & penetralibus imis ,
 Telluri pallam gemmis auroque rigentem
 Insignibat acu ; filisque undantia fila
 Intendens , miraque coloribus arte colores ,
 Mollia nativis animabat texta figuris.
 Stabat Hyems canos glacie concreta capillos ,
 Et subter Boreas Corique ad fræna jugales :
 Pone ingens agmen : rigor , & penetrabile frigus ,
 Atque gelu , atque urens grando , tristesque pruinae ,
 Nubilaque & nimbi , mistique fragoribus imbres.
 Quaque tulere pedem , letali squalida moerent
 Arva situ , moeret decussis frondibus arbor ,
 Attonitique hærent amissis fluctibus amnes.
 Parte alia horrenti Phœbum sub nube latentem
 Pinxerat , & tristi cœlum velayerat umbra.
 Alba nives simulant subtemina , grando lapillis
 Fingitur , & teretes imitatur bacca pruinas.

Talia dum docto properat Natura labore :
 Aligerum cernit manifesta in luce micantem ,
 Excussitque sinu calathos & Dædala texta.
 Tum procul : O summi imperio dignate parentis ,
 Quæ te causa humilis famulæ sub limina sistit ?
 Tantum effata , pedesque solo se abjecit ad imos.
 Ille manu facilis levat , & sic excipit ore :

Festum Conceptionis in octavum Decembris diem cadit.

O rerum foecunda parens, quæ semina mundi
 Arcanis alis augmentis, & numine servas:
 Hactenus in tenui lusit labor, aurea munus
 Sint licet astra tuum, terræque, & coerulea regna:
 Nunc opibus totis usus, nunc arte magistra.
 Nosti queis superos votis, quibus Anna fatiget
 Questibus, optatamque extundat ab æthere prolem.
 His Genitor lacrymis sanctoque evictus amore
 Annuit omnipotens: & inertis dedecus alvi
 Promissæ exortu demum pensare puellæ
 Cogitat. Huic tanta pro majestate creari
 Os jubet, ac corpus formis cœlestibus æquum.
 Quare age, rumpe moras, pulchroque incumbere labori
 Fidens: namque aderit cœptis ingentibus auctor,
 Atque rudem ducet non sueta in munera dextram.
 Sic ait, & paribus cœlo se rettulit alis.

At natura Dei gaudens parere parabat
 Imperio. Accersit natas: stant ordine centum
 Virgineo Nymphæ vultuque habituque sorores,
 Vestibus in nodum vinctis, nudæque lacertos.
 Pars phialis succos & lenta coagula portat:
 Semina pars vitæ, roresque caloribus aptos
 Foetificis. Ipsa arcano scrutata recessu
 Urnam effert auro squalentem: ubi rapta sepulchris
 Heroum spolia, & tenues sine corpore servat
 Exuvias. Latet hic quondam defusus in artus
 Sanguis, Adame, tuos, & justæ in pectora prolis:
 Quique acrem per jussa haud mollia duxerat ardor
 Thariaden, fortemque Ifacum occumbere ad aras
 Addicente Deo, luctatoremque Jacobum,
 Et magnam Josephi animam, & præstantia corda
 Amramidum. Pugnax Nunki genus intus, & ingens
 Manoides,

Manoides , neutrique puer Jessæius impar.
Nunc quoque bella fremunt , indignanturque teneri.
Hic etiam Isacidum nullo discrimine matrum
Illecebras , castæque insignia lumina formæ
Condiderat : quibus illæ animos & ferrea regum
Pectora demeruerè suis , pacemque tulere.
Ergo opibus gaudens tantis & munere mater
Regna beata petit semper florentis Idumes ,
Seque infert Annæ thalamis Natura per umbras.
Quam procul ut vitreo sensit Jordanis ab antro
Advenisse , suis placidus caput extulit undis ;
Et virides Libanus subrexit vertice cedros.

Nec minus auratas sedes stellantis Olympi
Linqvit Amor , magna Charitum stipante caterva ,
Os habitumque Deo similis : quem mutua jungit
Oscula dum Nato Pater , æternisque vicissim
Suspirant flammis ambo & complexibus hærent
Unanimes , vitæ lætum immortalis honore ,
Rerumque imperio & communi numine donant.
Illum cura movet tanti justissima partus :
Ah ! ne Tartaræ virgo fuligine tabis
Affletur , patriumque trahat cum sanguine virus.
Nam meminit furvi ut quondam dominator Averni ,
Invidiâ diroque nocendi accensus amore ,
Edenis furtim felici irrepsit horto :
Læti ubi per virides lucos & florea regna
Perpetuo vitam ducebant vere parentes.
Ut colubri in formam subito se vertit & ora
Lubricus : utque levi gliscens per gramina lapsu
Arboris incubuit ramis , quæ sola beato
Frondebat saltu radiantibus aurea pomis.
Hæc sedenim carpisse nefas , & frangere morsu.

E

Si facerent , fontes mors dura manebat. At ille
 Artibus instructus Stygiis & fraude maligna ,
 Uxorem aggreditur ; fasque immortale recondi
 Sensusque æthereos fructu mentitur in illo ;
 Et varios fallax simulando prædicat usus.
 Utque dolos cursu sensit procedere læto
 Improbus , ore suo decerpit ab arbore pomum ,
 Tartaream inspirans animam , cæcisque venena
 Morsibus insinuans. Simul Evæ porrigit , Evæ
 Jam dubiæ , jam fatali dulcedine victæ :
 Urget enim furor , & promissæ gloria fortis.
 Illa Dei jussus , propriamque oblita salutem
 Dente inhians avido malum lacrymabile figit ,
 Et trepidum firmat repetito crimine pectus.
 Nec satis est periisse , virum ni perdita conjux
 Advocet in partem sceleris , societque periclo.
 Immemor heu ! victusque animi exitiabile munus
 Accipit , infandoque uxorius appetit ore.
 Nec mora continuo grassatur in intima pestis ,
 Perque artus furiata luem , perque ossa venenum
 Dissipat , & crudos acuit sub corde dolores.
 Inde mali labes , tristisque exordia vitæ :
 Illa nascentes gentile ab origine crimen
 Ducimus , & patris luimus commissa nepotes.

Hæc adeo metuens properabat , opemque ferebat
 Naturæ divinus Amor , molimina contra
 Orcique insidias. Jamque Annæ viscera miris
 Foeta videt tumuisse modis : jam suspicit artus
 Hospitio dignos & majestate Tonantis ,
 Oraque , cœlestesque genas , & nocte sub ipsa
 Formosos oculos. Nec nullum in corpore pulchro
 Esse suum patitur munus. Stat lampada quassans

Sidream , & puro circum omnia ducitur igne
Membra Deus : ne qua antiqui contage veneni
Insideat patrio concreta in sanguine labes.

Quale metallifera in Cuba , vel montibus altis
Peruvia , stridens coquitur fornacibus aurum ,
Versaturque focus : dum protinus omne liquendo
Exudet vitium , spumamque ejectet inertem.
Virgineum haud aliter cœlesti lampade corpus
Gaudet Amor lustrare , novosque adjungere honores.

At summus labor , & tanti præstantior una
Pars operis restabat adhuc , includere in artus
Regnatricem animam ; multis è millibus olim
Quam rerum legit fator , æternoque paravit
Consilio gratæ fruituram munere lucis.

Jamque aderat tempus : Nunc nunc succurrite Divæ
O mea turba , inquit : ferte arma , opponite cunctas
Agminibus Stygiis vires. Tu Gratia fido
Conde sinu venientem , & circumfundere flammis.
Vix ea fatus erat , cum sacro effusus ab ore
Spiritus insinuat membris : hunc ordine longo
Prosequitur Charitum chorus omnis , & aurea pubes
Virtutum , donisque suis prævertere certant.

Interea de more toro languentia membra
Corripiens , tacitæ per opaca silentia noctis
Fallebat precibus somnos & carmine multo
Jessides. Simul Anna oculos furata sopori
Fata revolvebat tardæ promissa senectæ.

Quum Deus his subito mentes præsentior implet :
Mortalique hebetes oculos caligine solvens ,
Integros mira sub imagine Virginis ortus ,
Insignemque aperit devicto Acheronte triumphum.
Ac primus senior tantos sub pectore motus

*Egreditur virga
de radice Jesse, &
flos de radice ejus
ascendet, & re-
quiescet super eum
spiritus Domini.
Isa, II, I.*

Non patiens, Annam his compellat vocibus ultro:
Unde mihi, ô conjux, trepidam pulcherrima mentem
Visa tenent? sterilis regali semine venter
Impleri, lætumque videtur fundere germen:
Hinc virgam enodi paulatim assurgere trunco,
Quæ pinus premat & montanas ardua cedros.
Illa autem pulchrum ramis, mirabile visu,
Induitur florem, divinos vertice sacro
Cui Deus ipse super recubans dat spargere odores,
O Virga Isaciæ stirpis decus, aurea terræ
Progenies, & amor cœli, spes sera parentum,
Exorere, & ramis orbem felicibus ambi:
Optatumque diu, votis & mille petitum
Redde solo munus. Cupientem dicere plura
Anna vetat, mediis sic interfata querelis:
Heu! quianam tanto fremuerunt Tartara motu,
Quidve draco vesane paras? squalentia tabo
Colla, & terribiles immani gutture rictus
Aspicio: stant sanguineis lita lumina guttis,
Sulphurei absistunt patulis è naribus ignes
Cum sonitu, linguam vibrant rabida ora trifulcam,
Ah! fuge pestiferos dentes, fuge triste venenum,
Letalemque animam, sanguis meus. Eia draconis
Terga premit, teneraque elidit guttura planta
Jactantis spumas nequicquam & sibila, Virgo.
Sic mira Deus attonitos ambage parentes
Ducebat, nota monstrans sub imagine prolem.
Ecce autem chorus aligerùm delapsus Olympo
Exultat citharis, & festa voce per umbras
Victricem celebrat Divam: Tu lumine puro
Auroræ in morem surgis: tu noctis opacæ
Nubila per, mediasque nites ceu luna tenebras:

*Ipsa conteret caput
tuum, Genes, 3, 15.*

*Qua est ista qua
progredditur quasi
Aurora consurgens,
pulchra ut Luna,
electa ut Sol, ter-*

*ribilis ut castrorum
acies ordinata ?
Cant. 6. 9.*

Ut nunquam exiit lucem capitisque decentes
Sol radios : ut fulmineis exercitus armis
Infert se campo terroremque incutit hosti :
Sic te , Virgo , Dei donis & numine cinctam
Infernæ tremuere acies ; ipsoque sub ortu
Ultricem Stygii dominator sensit Averni.

Talia cantantes memorant : cantantibus illis
Jessides una cum conjugè numen adorat ,
Inque vicem meritas solvunt pro munere laudes.

ARA DRUIDUM

VIRGINI PARITURÆ SACRA.

CARMEN.

VIRGO decus cœli , gentis spes altera nostræ ,
Quam legit pater omnipotens magis omnibus
unam

Magnorum adjutricem operum ; pactique sequestram
Fœderis esse dedit mortalibus : accipe , Mater ,
Quem tibi nos tua progenies sacramus honorem ,
Nec vero te pœniteat cantantibus æquas
Indulsiſſe aures famulis : tu carminis hujus
Scilicet argumentum ingens : tibi nostra laborat
Musa uni ; in te eadem cursu defuncta quiescet ,

Consilii interpres sacri pacisque futuræ ,
Bethlemias cœlo Gabriel allapsus in ædes
Cunctantem Divam , & sanctæ violare timentem
Dona pudicitiae sermone ambibat amico ,
Omnia tuta docens , referansque oracula vatum ;

*Ecce ancilla Do-
mini, fiat mihi se-
cundum verbum
tuum, Luc. 1. 38.*

At Virgo, neque enim veris non credere dictis
Passa fides, tacito sensu confessa minorem
Annuit, & placido demum sic ore profatur:
Haud equidem optavi, nec tantos invida honores
Præcepi unquam animo. Sed si tua certa voluntas
O genitor, famulæ nec dedignabere vilis
Hospitia, en adsum: sanctos quin protinus orsus
Perficias nil deinde moror, neque iussa recuso.
Vix ea protulerat, cœli patuere recessus
Obicibus ruptis: multoque in lumine Verbum,
Omniparens Verbum patria de mente profusum
Exiluit: castæque illabens Virginis alvo
Factus homo est, nostrisque pares Deus induit artus.
Continuo Libani de vertice pronubus ales
Dat signum populis. Toto respondet ab orbe
Aligerum pubes: quique alto sidera cœlo
Torquent: quique cavas magno curvamine nubes
Suspendunt: & queis sortito mobile ponti
Contigit imperium, aut terræ commissa potestas.
Una omnes dominum studio certante fatentur,
Et variis gaudent venientem prodere signis.
Atque ea dum trepidas gentes ostenta morantur,
Ignarosque trahunt sensa in contraria vates:
Advertit mites oculos Carnutibus oris,
Jam tum præcipuo Celtas dignatus amore,
Rex superum. Stat fixum animo, quando impia leges
Detrectat Judæa suas, cœloque rebellat;
Hanc gentem sibi perpetuis addicere pactis.
Quippe videbat uti quondam labentibus annis
Cognatus populus, genus alto à sanguine Franci,
Post domitas Alpes, Rhenumque, Albimque minacem,
Et Pyrenæi perrupta repagula saltus,

Se patriæ tandem lætus reddebat ovanti.
Galli agnoscebant reduces, & foedere juncto
Sponte sua regni in partem laudisque vocabant.
Hinc mixto stirpem cernebat semine nasci,
Insignem superûm cultu & pietate futuram.
His super atque aliis motus regnator Olympi,
Nutu quo solitus volucres excire ministros
Significat Michaëli, & dictis talibus infit:
Vade age, fide vigil, celeri delabere penna
Qua Liger irriguo felices temperat agros
Flumine; qua variis torquens erroribus undas
Sequana se toties fugit & sectatur eundo.
Hic monstrorum experts, cultusque ignara profani
Gens Druidum prima missos ab origine ritus
Servat adhuc, castumque aris defendit honorem:
Quamvis vana suos jamdudum inducere certet
Roma Deos, tellusque Jovem procul omnis adoret.
Tu pactorum illis, tu sancti nuntius ibis
Connubii; & gravidam promissæ virginis alvum
Numine concepto referes: nam gentis amatae
Ex hoc credo tibi curas & fata resigno.
Tu populum late dominantem auctumque trophæis
Ductor ages: quaque aut pietas aut læsa vocabit
Relligio, natiq; aut magnæ gloria matris;
Illò alacres vertent ultricia protinus arma,
Et nostro ardebunt animas impendere honori.
Dixerat. Ille Dei jussis & munere lætus
Templa auro radiata & amœnas deserit arces
Cœlestis Solymæ, pronoque per æthera lapsu
Carpit iter. Cannâ pila segnior exit ahenâ,
Cum filice excusso rapuere in fomite flammam
Arida nitra, viamque sibi vi repperit ignis.

Jamque ille obliquos qua signifer explicat orbes
 Pietaque sideribus loca transilit: omnis euntem
 Stellarum chorus acclivi procul igne salutant.
 Continuo occurrunt nubes & densior æther,
 Atque humiles sensim emergunt ex æquore terræ.

Vide Plinium l.
 16. c. 44. ex quo
 hæc descripta sūt.

Tempus erat quo rite sacris operata juvenus
 Longævique senes viscum fatale legebant:
 Cornua nam sexto Phœbe reparaverat ortu.
 It longum lucis & opacis montibus agmen
 Vestibus in niveis & cincti tempora quercu.
 Devenere locum ramis ubi ditibus arbor
 Gaudia fortunamque anni pulcherrima gestat.
 Exclamant populi & læta cum voce salutant
 Demissum cœlo munus: sonat avia longe
 Sylva pedum plausu, respondet vallibus Echo.
 Protinus antiquo lectus de more sacerdos
 Aëriæ sese longæva in brachia quercus
 Subjicit ascensu, gradibusque enititur altis.
 Tum falce aurata viscum decerpit: at illud
 Candenti Druidæ sagulo manibusque pudicis
 Excipiunt, magnaque ferunt ad limina pompa.
 Eubages interea & præfago pectore Bardi
 Dant membris solitos motus, & mystica dicunt
 Carmina, virgultique sonant felicitis honorem:
 Ut lætis pubens foliis & vimine denso
 Luxuriet, ramosque in amœnum circinet orbem:
 Ut nitido referat lucentes semine baccas.
 Tu panacæa salusque viris; tibi mille juvandi
 Nomina sunt: tu terribiles virtute chelydros,
 Serpentumque immane genus; tu noxia longe
 Monstra fugas, sterilemque avertis messibus annum.
 Non te, sancte frutex, glebam molitus arator

Seminibus

Seminibus coluit jactis ; non cortice fisso
 Externis docuit peregrinum inolescere truncis :
 Sed cœli pollente fatu sub luminis auras
 Exoreris , pulcra fœcundans prole parentem.
 Sic quondam , nec longa mora est , sine semine nascens
 Æthereum germen felici stirpe virebit.
 Salve vera Dei proles , decus addite terris :
 Adventu nos , alme , tuo & tua protege regna.

Talia fatidico memorantes carmine sacram
 Intravere domum , quam vivo in pumice multus
 Incidit labor , & nativo muniit arcu.
 In medio fertis halans & messe Sabæa
 Ara fuit , nitidoque super de marmore signum
 Virginis os habitumque ferens. Ea maxima quippe
 Relligio Druidum genti & Carnutibus oris.
 Quis porro hanc illis aram monstraverit auctor ,
 Quis signum intulerit , paucis ab origine prima
 Expediam. Cum fatali de puppe Noachus
 Natos reliquias undarum & vindicis iræ
 In partem , quam fors sua cuique ferebat habendam ,
 Mitteret , atque in tres totum describeret orbem :
 Dicitur Japetum , quo patri carior alter
 Non fuit , his ultro compellavisse , futura
 Vaticinans : Nate auspiciis exorte secundis ,
 Cui pingues superi terras feliciaque arva
 Europæ , & montes argento auroque tumentes ,
 Necnon & sobolem spondent , quæ sidera fama
 Vincat , & innumeras tumidi maris æquet arenas :
 Aspicias ut quacumque ingens protenditur orbis
 Terrigenum stirpem letalibus hauserit undis
 Offensus genitor. Tot quondam ex millibus octo
 Vix animæ superant , ævi spes sola futuri ,

Quas tristi exitio & communi funere traxit
 Incolumes. Menti hunc pietas subjecit amorem,
 Lapsuræque olim cœlo reverentia prolis,
 Innuba quam mater pariet, mea maxima cura.
 Nunc tu, nate, fidem hanc animis servare memento:
 Inque tuos fac ut vigeat transmissa nepotes.
 Ac ne quem capiant tantarum oblivia rerum;
 Hoc signum, signumque manu fatale retexit,
 Quod Deus ipse mihi supera demisit ab arce,
 Quum nova sanciret conceptis fœdera verbis,
 Munus habe: ac tanto credas cum pignore census
 Accipere immensos, duraturumque favorem
 Numinis: hæredes eadem fortuna sequetur.
 Virgineam effigiem quisquis servare nepotum
 Dignus erit, raptos nunquam ille queretur honores:
 Eque sacra regni pendebit imagine fatum.
 Accipit Iapetus gaudens, meritaque parenti
 Persolvit grates: nec vero illusa fides est
 Eventis. Tumidi tanto duce marmoris æstus,
 Ventorumque minas, syrtesque & naufraga saxa
 Exuperans, tandem dotalibus appulit oris.
 Hinc Gomeri moriens pignus cœleste reliquit:
 At Gomeres Gallo, quo gens auctore superbit
 Gallica, & acceptum servat per sæcula nomen.
 Ille Dei monitu Ligerina fluenta sequutus
 Carnutum insedit terras, & numine dextro
 Felix depositum monstrata in sede sacra vit.
 Atque illa missus Druidis ab origine fluxit
 Relligionis honos, casti & reverentia cultus.
 Ergo ubi sacratam frondem ad vestigia Divæ
 Deposuere; focis puri incenduntur odores,
 Turaque, & Assyrio sudatæ cortice guttæ,

Et myrrhæ fletus, & acerris balsama plenis.
It fumus cœlo, spirant suffitibus auræ.
Et jam finis erat: rapido cum vortice flamma,
Incertum unde micans, visco circumdata inhæsit,
Et sacrum arripuit late nemus: inde sereno
Agmine dilabens oculos effugit hiantes.
His aliud primoque magis mirabile monstrum
Adjicitur, Druidumque improvise pectora turbat.
Nam Divæ insolito tentari viscera motu,
Ac velut in partus tumidum se tendere ventrem
Attoniti cernunt: nec tanta exponere cuiquam
Prodigia, aut cœli monitus referare potestas.
Tum Michaël membris speciem mortalibus aptam
Dans circum, densoque sub aère numen opacans
Prodiit in medios, manibusque silentia jussit,
Assimulans Prisci canos rugasque seniles:
Prisci quem meritis non inferioribus ætas
Imposuit Druidum solio & Carnutibus oris.
Atque ita divina cum majestate profatur:
Illustres Druidæ, vosque ô præstantia Bardi
Pectora, queis tanto ante datum est præsciscere mente
Casta puerperia, & partus celebrare futuros:
Venit læta dies tandem atque optabile tempus,
Cum nullo fata patre, & virgineis hymenæis,
Implevit trepidam fœcundo numine matrem
Mortali æthereum miscens genus, alma Tonantis
Progenies. Hoc astra canunt, hoc terra fatetur
Ominibus tantis: neque nos oracula vatum
Longius indubitare sinunt. En ipse puellam
Hærentem thalamo aspicio, & cœlestibus alte
Defixam curis. Stat contra flammiger ales
Ex vultu pendens, nec se declinat ab illo.

Ipsa solo castos oculos pudibunda moratur :
 Spemque inter partus & virginitatis amorem
 Affectu dubio trepidat. Quid tuta moraris
 O Virgo ? sanctone etiam certare pudori
 Posse Deum credis ? damnosa silentia rumpe
 Ocyus , & sacram ne differ reddere vocem ,
 Unde salus terrarum , & cœli gloria pendent,
 Aspicitis ? Deus ecce Deus salit æthere ab alto ,
 Optatus veluti resolutis nubibus imber
 Labitur , & penitus sitientes proluit agros.
 Proh pietas ! proh dulcis amor ! quæ tanta virorum
 Gratia , quæ laus est ; ut caro in patre morantem
 Unigenam , & toto recubantem pectore , longum
 Distraheres , curis onerans flagrantia corda ?
 At te , magne infans , cœlestibus excita templis
 Relligio , Pietasque & veri conscia Virtus ,
 Atque antiqua Fides mortalibus exul ab oris
 Jampridem , niveoque vehens Pax aurea curru ,
 Agglomerant venientem , & terras agmine cingunt,
 Nec minus obscoenæ pestes , Acherusia monstra
 Diffugiunt : properantque alta se condere nocte ,
 Fœda Superstitio , & vultus non simplicis Error ,
 Luxusque , Ambitioque , & habendi dira Cupido.
 Quare agite , ô Galli , præsens agnoscite numen :
 Et pariter gnati , castæque parentis amorem
 Cura sit obsequio jam nunc meruisse fideli.

Talia dicentem lux circumfusa repente
 Vestiit aligerum. Ceu quondam nubis opacæ
 Victor cœrulea purus sol restat in æthra.
 Olli lux roseo frontem suffecerat igni
 Atque genas : superant geminum duo lumina fidus :
 Tortilibus radiis crines comuntur : at illos

Bissenis aptum stellis diadema coerces.
 Ipse manu secto virgam ex adamante coruscat,
 Magnorum effectricem operum, qua præditus omnem
 Naturam ciet. Hæc sceptrum est, cum legibus æquis
 Componit populos & colla volentia mulcet;
 Si quassante jugum renuunt cervice rebelles,
 Fit mucro, atque rigens immani pondere clava.
 Sed tamen ad placidos usus vis prima, decusque
 Præcipuum. Hac duris largos è rupibus amnes
 Elicit: hac signat pacalem nubibus arcum,
 Fatidicisque notis rutilantia sidera pingit.
 Diriguere metu Druidæ: nec tanta caducis
 Fulgura sufficiunt oculis durare tuendo.
 Tum Michaël vultu trepidos & voce benigna
 Compellans: Curas, inquit, secludite inanes,
 Pellite corde metus: adsum delapsus Olympo
 Tutor ego invictæ gentis: nam Gallica regna
 Ipse mihi Deus, & rerum commisit habenas.
 Et nunc promissos per tot labentia partus
 Sæcula, venturumque innupta ex virgine regem
 Pandere me iussit, finemque afferre laborum.
 Sic fatus tangit cœlesti cuspide marmor,
 Et sacra ritulum memorem sub imagine signat:
 ARĀ TIBI HÆC VIRGO NUMEN PARITURA DICATUR.
 Adjicit in Gallos fidei argumenta futuræ;
 Divæque auxilio toties servanda periclis
 Sceptra, sciens fatorum & veri providus auspex.
 Hic Geticas acies Normannus & agmina Rollo
 Usta per arva trahens Carnutum infuderat oris,
 Partheniamque urbem dura obsidione premebat.
 Stant contra cives nequicquam, & mœnibus hostem
 Armati prohibere parant. Ille acrior instat

Per flammæ per tela : augent discrimina vires,
 Non oblita suos Virgo patrona clientes
 Rebus in extremis. Vix sacrum attollere signum
 Instituire ; repens Mavortia pectora terror
 Occupat , inque fugam versæ dant terga phalanges.

Philippus Augu-
 stus ad Bovinas vi-
 ctor ope Beatæ
 Virginis.

Hic dejectus equo , medioque in turbine belli
 Divæ orabat opem non cassa in vota Philippus.
 Diva videbatur lapsæ protendere dextram ,
 Majoresque afflare animos. Ille asper in armis
 Instaurat pugnam , Francosque reducit in hostem ,
 Vi , ferro , incumbens. Sternuntur fortia leto
 Corpora , Germano restagnant sanguine campi ,
 Vixque per exanimûm Mosæ decolor exit acervos.

Philippus Vale-
 sius.

Nicolao Zanne-
 quino.

Visitur adhuc
 Philippi statua
 equestris Parisiis
 in æde B. Mariæ.

Parte alia fatorum & aviti nominis hæres ,
 Contemta bellum pro majestate gerebat
 Rex vultu atque animis præstans. Stat Flandria contra
 Sub duce fœdifrago tristes in prælia cogens
 Eumenidas. Sed enim præsentius æthere numen
 Virgo aderat Francis. Illa adnitente , rebelles
 Marte cadunt : cadit ipse nefandi fœderis auctor ,
 Immanemque animam media inter tela relinquit.
 At pius arma tholo Princeps suspenderat , auro
 Fulgentem galeam , & loriceæ nobile textum ,
 Et leves ocreas , & magnum desuper enssem ,
 Munere Diva tuo ducti monumenta triumphii.

Ludovicus XIII.
 regni sui Patro-
 nam ritu solemn-
 agnoscit B. Virgi-
 nem anno 1638.

Non procul æthereus fatali cuspide pictor
 Horrendam rerum faciem simulaverat. Ecce
 Turbo minax Francis & aheneus ingruit imber
 Exitium mortemque ferens. Jamque agmine facto
 Austriades aquilæ , conjuratique leones
 Se prædæ accingunt , rostroque & dentibus instant.
 Tu pacem tantos inter , Rex Juste , tumultus

Poscebas cœlo : & magnæ ad vestigia Matris
Sceptra reponebas dominam confessus. At illa
Sidereum ostendens clypeum tela omnia in ipsos
Verterat auctores , propriisque oppresserat armis.

Te quoque nobilibus mixtum Lodoice trophæis
Cernere erat. Medio de funere raptus adibas
Carnutis templum divæ , & votiva ferebas
Munera. Vadamem sequitur regina volucrum
Pacifico alludens plausu : decorisque futuri
Nuntia , liligeris gaudet se adjungere signis.
Interea flammis invecta curulibus , ædes
Virgo suas propius vocem auditura clientis
Implebat : furiasque tibi , Lodoice , minantes ,
Duris frænatas vinculis , atque ære gravatas
Calcabat pedibus : simul Hæresin igne trifulco
Dite renascentem patrias trudebat ad umbras.

Atque hæc artifici postquam miracula virga
Depinxit , tandem ex oculis evanuit ales.
Tum Druidæ insueto perfusi numinis haustu
Poplitibus flexis parituræ Virginis aram
Amplexi circum sistunt : dominæque potentis
Servitio sese famulari lege suosque
Astringunt. Rursum sacri incenduntur odores :
Atque illos celeres studio certante ministri
Turibus clusos aureis Galilæa tulere
Mœnia , Reginæque & adhuc in ventre latenti
Christo primitias devotæ nomine gentis.
Hinc amor amborum in Gallos : hinc rebus in arctis
Certa fides crevit , non defectura nepotes.

AMOR PRODROMUS
 PRO CONCEPTU ILLIBATO BEATÆ VIRGINIS
 DRAMA.

DRAMATIS PERSONÆ.

AMOR. PARTHENIUS. GRATIA. NATURA.

PARS PRIMA.

SCENA PRIMA.

AMOR.

AD SUM beata sede radiati ætheris
 Præpes Tonantis famulus. Huc dignas Deo
 Metator ædes, & poli hospitium capax
 Parare jussus venio. Inexpertus labor
 Sedenim volentem terret, & cœpti rudes
 Conatu in ipso torpor astringit manus.
 Ego ille rerum conditor, picti artifex
 Parensque mundi: cujus imperium audiens
 Immensa fluxit unda, vastoque ambitu
 Complexa terras fastui humano brevem
 Campum reliquit: ille fabricator poli
 Pollente cujus spiritu afflatum chaos
 Effudit astra, seque formosam in diem
 Nox spissa vertit: velle cui solus labor,
 Nullaque facere distat à facto mora.
 Hic artis ac virtutis oblitus tamen,
 Experisque prorsus consili, incassum hæreo.
 Theander audi placidus: obtestor tuum
 Quo cuncta cernis lumen, ut omisi nihil.

Sed

Sed numen orbe majus angusto negat
 Spatio teneri. Fas foret justa exequi
 Nisi tantus esses. Commode huc nobis gradum
 Opemque fert Natura.

SCENA SECUNDA.

AMOR. NATURA.

Nat. Quam optatus venis!

Sed cur relicto nunc petis terram aethere?

Amor. Theander ipse misit: & quæ nos fides
 Harere lateri semper, ac gressus sequi
 Suadet; eadem lege non molli imperat
 Abesse. Sedenim dulcis exilii mora
 Brevis futura est. Quin tibi his olim locis
 Deum licebit cernere, & propius sacros
 Spectare vultus. *Nat.* O mihi si quæ dies
 Tam pura ferret gaudia! Ecquando poli
 Terræque dominos dabitur amplecti pedes!
 Mene mea fallunt vota? sed tanti est tamen
 Errore grato decipi, & sola frui
 Absentis umbra: Quippe Naturam potest
 Beare vel sic. *Amor.* Ne tibi plenam invidere
 Felicitatem: spem magis certa decet,
 Auctore cælo, tollere in majus fide.
 Mihi crede, non hoc gratiæ hærebit gradu
 Amor Tonantis: nec, sui usuram brevem
 Dedisse populis, & levi solatio
 Multis luctus, sat erit. In terras pius
 Cæli relicta sede migrare, & viris
 Convivere hospes numine exuto parat.

Nat. Mentis beatæ, casta materiæ agmina,

G

Habete cœlum : colite felices plagas
 Et amœna lucis regna : radiantem pede
 Phoebum superbo premite, & astrorum domos
 Calcate rutilas. Sorte contenta est sua,
 Vestræ nec ultra terra fortunæ invidet :
 Theandrum habemus. Quæ tamen tantum hospitem
 Satis ampla capiet aula ? Quod templum Deo
 Soliumve Regi surget augustum satis,
 Et utroque dignum ? *Amor.* Jamdiu incertam coquit
 Cura ista mentem, fateor : at quam me magis
 Partes in omnes verso ; tam fractus magis,
 Expersque resto consili. Occurrit nihil,
 Præter laborem. *Nat.* Si quid hæc possint opis
 Præstare, ferre si quid auxiliû manus ;
 Habes paratam. Templâ si cœlo juvat
 Æquare gemmis aspera, aut late aureo
 Pariete fultos arte moliri lares ;
 Tibi grata dites India effundet sinus :
 Baccilque Ganges discolor, flavo Tagus
 Liquore currens, merita pretiosæ ferent
 Tributa arenæ : tota materies erit
 America. *Amor.* Quid ? tu deinde sic speras fore
 Hospitia domino digna ? non si omnes simul
 Utriusque mundi detur aggestas opes
 Cumulare in unum ; non poli quicquid plagis
 Latet in beatis, si pari possis manu
 Unas in ædes vertere, ornatas satis
 Efficere liceat. *Nat.* Fateor hospitium Deus
 Sibi esse solus meruit : hîc reperit parem
 Immensus aulam denique ; aliubi exulat.
 Non ista Domini decora famulorum tamen
 Obstare votis, & moras sancto decet

Injicere amori: nec Deus merita exigit:
 Tua si dedisti, gratus es: facti obtinet
 Vicem voluntas. *Amor.* Ergo consilium sequor;
 Et me labori comparo. *Nat.* Accedam comes,
 Si pateris. *Amor.* Ad nos ecce Parthenius venit,

SCENA TERTIA.

PARTHENIUS. AMOR. NATURA.

Parth. Resiste; quo te? *Amor.* Quò Dei imperium vocat
 Amorque, *Parth.* Herile non bene imperium accipis.
 Vivum parari poscit hospitium sibi;
 Non structa gemmis templa, non solido inclytas
 Adamante sedes: quærit animatam domum
 Vitæ auctor. Ergo cœpta consilia abjice,
 Dictisque mentem adverte. Quod Dominum putas
 Toto apparatu gloriæ, & late sui
 Splendore cinctum luminis, terras polo
 Mutare velle; falleris. Non convenit
 Cum amore tanto tanta majestas bene.
 Neque vero solis fulgur illius ferat
 Mortalis acies. Ergo dissimulans Deum
 Puellæ in alvo corpus humanum induet;
 Homines ut ipsos in Deum sortem vocet,
 Paresque faciat: tantus in amore est favor.
Amor. Miranda narras. *Parth.* Certa, & ex ipso mihi
 Deprompta veri fonte. Venturi sciens
 Pronœa falli nescia, & cujus pavet
 Oracla cœlum, voce fatidica id canit.
Nat. Idem ipse, memini, dum vagos mulcet greges
 Levique citharam pulsat Isäides manu,
 Cantabat olim pastor, & læto Deum

Vocabat ore : Quid trahis lentus moras
 Cœlestis infans , germen æternum patris ,
 Patri æqua soboles ? En tibi castos sinus
 Alumna virgo pandit , & vitæ parens
 Ardet vocari. Plura cantabat mihi
 Oblita vates : atque fatales sacra
 Referebat ortus virginis , pura Deum
 Quæ ferret alvo. *Amor.* Nunc scio , templum hoc sibi
 Theander optat : pareo , jussa exequor.

P A R S S E C U N D A .

S C E N A P R I M A .

N A T U R A .

FA M O S A rerum mater , æternæ potens
 Ministra mentis , gratiæ & formæ artifex ,
 Age dextra : laudis magna se pandit seges ,
 Sed & laboris. Non novis terræ sinum
 Ornare fertis , atque sideribus pares
 Creare gemmas nunc vacat. Nostræ hæctenus
 Fuit iste ludus artis , & curas modo
 Meruit minores. Hoc opus totam exigit
 Naturam , & ultra si quid ingenium potest.
 Spirans amori , foeda quem nescit Venus ,
 Aula extruenda : Regis æterni thronus ,
 Terrestræ cœlum , numinis vultus rapax
 Illexque forma : quæ sui immemorem Deum
 Sit redditura : quæ mihi quondam imperet ,
 Imo obsequentem quæ sibi videat Deum ,
 Creanda Virgo est. Hoc age , & priscum decus
 Majore nisu vince : nil dignum efficis ,

Nisi tale deinde posse desperas opus.
Huc cuncta formæ munera, huc primas nives,
Lilia, rosasque prodiga dextra iuvat
Cumulare. Quicquid decoris Hebrææ nurus,
Quicquid pudoris, gratiæ, modestiæ
Habuere quondam; Virginis prima inclytæ
Elementa fuerint. Fama sæclorum omnium
Confluat in unam: sit futurorum stupor,
Pudor priorum. Sed traho incassum moras,
Accingor operi. Cor mihi primus labor:
Dein pulchra moles principem quæque ordine
Partem sequetur. Finge Cor cœli capax,
Regale, tenerum, mite, magnanimum, pium,
Et liberale, & igne castifico æstuans,
Unique amoris pervium. Hic curis procul
Strepituque, solus otij sacri arbiter
Sese fruatur plenius, molli & toro
Capiet quietem: Cor erit æterni torus
Et sponda Amoris: mollius nusquam cubet
Divinus ales. Sed age formandum est Jecur
Sacri officina sanguinis: rubrum hinc decet
Manare vitæ flumen, & jugi agmine
Totos per artus ire multiplici alveo
Animabilem undam. Curre cœlestis liquor,
Deifice sanguis, purpura in pretium liquens,
Tinctura Numen. Curre pereuntis salus
Et publica orbis vita. Te longo sitit
Heu! victa tellus æstu, & extremum malis
Optat levamen. Finge nunc porro Caput.
Erit os amoris curia: ingenuâ micans
Fornix palati purpurâ laquearibus
Nil invidet aureis. Hic mobili

Solio recumbet, septa quod duplici ordine
 Eburna cingent: quum viris leges suas
 Mitis dabit tyrannus, & volentibus
 Blanda irrogabit jura. Majestas Deo
 Comes affidebit, & reis placido levans
 Vultu timorem Lenitas, & crimini
 Parsisse facilis Venia, longæque insolens
 Clementia iræ. Nemo non fisti velit
 Mite ad tribunal: scilicet dulces erunt
 Quascumque judex exiget pœnas Amor.
 Mox idem in oculis ludet æthereus puer
 Lacteola carpens lilia, & castis rosas
 Genis rubentes: fonte dein vivo natans,
 Atque lacrymarum balneo, fervens sinus
 Quod igne faciet. At modo insidias pius
 Venator animis tendet ac dulces dolos.
 Nec arma deerunt. Nam supercilium dabit
 Arcum, pharetram pupulæ, effusi orbibus
 Radii decoris spicula. His telis amor
 Indomita corda vincet, & totum jugo
 Supponet orbem. Perge nunc reliqua exequi.
 Sed ecce celerem Gratia huc vertit gradum.

SCENA SECUNDA.

GRATIA. NATURA.

Grat. Profana remove munera: indultum est fatis
 Vano color. Scilicet magnum decus
 Nurai Tonantis afferet cœno illita
 Lucente facies? Frontis ostendet nives
 Et lilia rosis mixta, consortes lupas
 Habitura Virgo laudis & Venerem æmulam?

Scelerum Theandri mater exuvias ferat ?
Decus pudendum tolle : vix probro vacat
Potuisse pingi. Gratia partes erunt
Ornare Divam. Majus humano petit
Cœlestis anima munus : offerri nefas
Quod placeat oculis. Ergo fortunam super
Felicis aulæ cœlitumque gloriam ,
Decor est petendus Virgini : puræ decor
Particula lucis , fulgor umbrarum inscius ,
Lux molis exors , flos inaspecti viris
Atque anima pulchri ; cujus æthereæ faces ,
Oculusque mundi Phœbus , & picto aëra
Quæ cingit arcu , blandus animorum stupor ,
Rudis Iris umbra fuerit. Hoc etiam tamen
Parum videtur. Numinis totum decet
Offundere jubar Virgini , & vultu sacros
Imprimere vultus. Ore simulabit Deum
Virgo ; ac vicissim Virginem referet Deus :
Suique imago mutua alternis erunt.
Nubes liquenti pura sic cœlo micat
Adversum opaco lumen excipiens sinu :
Pictore radio gaudet ad vivum aureos
Sol ipse vultus ducere , & propriæ æmulum
Creare lucis : oculus ancipiti stupet
Suspensus astro ; nec scit ad quos se prius
Convertat ignes ; par facit dubium nitor.
Non sic imago montis auditas refert
Jocosa voces ; penitus infusum sibi
Ut Diva reddet Numen. Alto nam pater
Quicquid volutat pectore ; hoc felix idem
Breviore cogens ambitu Virgo exprimet.
Semel ore Verbum fatur æterno Deus :

Idem illa repetet , vivaque è terris procul
 Resonabit Echo. Summus hunc rerum parens
 Natum fatetur : filium & virgo asseret.
 Meus , inquit ille , est : Virgoque excipiet , meus.
 Imago nostri viva : tum Diva occinet,
 Imago nostri viva. Succlamat Pater
 Impendo in orbis victimam : Echo victimam
 Animata repetet : victimam , curvæ Stygis
 Valles remittent ; victimam , vastum mare ;
 Omnisque tellus , victimam , ingeminans canet.
 Demum ore mœsto , pereat , exclamat Pater :
 Pereatque , Virgo voce morienti adgemet.
 Sed ista quondam , lucè cum plena micans
 Radiabit orbi. Nunc quoque in vitæ gradu
 Ortuque primo , solis æterni faces
 Aurora nascens referat. Antiquæ luis
 Procul hinc tenebræ : nescit hæc umbras dies.
 Procul este monstra Tartari ; hæc vos lux fugat.

SCENA TERTIA.

AMOR. GRATIA. NATURA.

Amor. Hoc agite Divæ. Virginis sanctæ in decus
 Certare pulchrum est , dignaque ambarum gradu
 Ambitio. *Grat.* Noster æmulos nescit labor ,
 Sociosque refugit. *Nat.* At manus famulas feret.
Grat. Opus inquinarent. *Nat.* Gratiaë ductum sequen.
 Peccare nequeo. *Grat.* Gratiaë ductum insolens
 Ministra quondam sprevit. *Nat.* Heu ! culpam gravis
 Sequuta pœna est. Vitia dedidici mea
 Peccando. *Grat.* Sed quid deinde moliri paras ?
 Clarumne tenui lampade illustres diem ;

Guttâ

Guttâ profundum , calculo terram augeas.
Nat. Probabo amorem; præmium hoc operæ invides?
Grat. Cultu probabis. *Nat.* Munera adjungi decet.
Grat. Profana? *Nat.* Quæ usu Diva sacrabit suo.
Grat. Queis impudica Lais & Phryne nitent?
Nat. Queis Juditha castæ gloriam & fortis tulit.
Grat. Mortalia ista decora Divam non decet.
Nat. Mortalia Deam decora mortalem decent.
Gr. Placet una virtus. *Nat.* Corpore in pulchro magis
 Placebit. *Grat.* Ut nox solis illustret jubar?
Nat. Suasque stellas nox habet. *Grat.* Flos est decor.
Nat. Erit ergo gratus. *Gr.* Est vapor. *Am.* Turis vapor
 Adoletur aris. *Grat.* Nix levi minio illita.
Amor. Ille est pudoris proprius & honesti color.
Grat. Superba cortex. *Am.* Quæ tegit gemmas sinu.
Grat. Tota illa fœnum gloria est. *Nat.* Fœnum suos
 Habetque flores. *Grat.* Virus est forma, enecat.
Amor. Et ipsa virtus improbos insons necat.
Grat. Alit impudicas illa Cythereæ faces.
Nat. Sol sæpe pestes innocens tetras creat.
Grat. At nostra fucis dona discordant tuis:
 I, pingue vultus. *Amor.* Quo fugis? refer huc pedem.
Nat. Sic immerentes spernimur. *Am.* Luctum preme:
 Distractam amore vinciam æterno fidem.

P A R S T E R T I A.

S C E N A P R I M A.

A M O R . P A R T H E N I U S .

Amor. **G**RATIA recessit trepida, naturæ impiis
 Sua convenire dona muneribus negans.

H

Part. Arcesse utramque protinus. *Am.* Brevis est mora.

Parth. Genitale crimen, hoc agis! per te soror
 Discors sorori pugnat, & sociam abnuit
 Habere laudis. Nempe naturæ decus
 Omne inquinasti. Floris ingenui nitor,
 Serpentis ex quo spiritu afflatus, luem
 Cum luce cœpit spargere, & blando intulit
 Mortem veneno; tempore ex illo rea est
 Oris venustas, atque pendit non suæ
 Supplicia noxæ. Fœminæ grande est probrum
 Pulchram videri: formaque à vitio gradu
 Vix distat uno. Sic Dei princeps opus
 Spiransque imago sceleris afflatu perit.
 Nec in ore pestis hæsit, aut vultus opes
 Solum impiavit: protinus totum ferox
 Grassata in orbem, cuncta fatali lue
 Corruptit. Illa Floræ & hortorum decus,
 Inermis olim, cuspide & nulla minax,
 Rosa explicabat sponte odoratos sinus,
 Et innocentis copiam flammæ dabat.
 Nunc densa circum spina crudeli rigens
 Mucrone cupidam prohibet à tactu manum,
 Plagam & minatur: fecit audacem scelus,
 Cædemque docuit. Tempore ex illo quoque
 Infecta pallent lilia, & mœsto nives
 Languore mutant. Et suus gemmis nitor,
 Sua unioni lux perit: virusque habet
 Omnis voluptas. Tura vix aris licet
 Adolere: vix fas numinis, citra scelus,
 Audire laudes. Inter ardentis preces
 Et vota pestis gliscit: ac pene impios
 Facit ipsa pietas. Quodque crudele est magis

*Survexerat ante
 floribus immixta
 teneris sine spinis
 rosa, & pulcherri-
 mus flos sine ulla
 fraude vernabat:
 postea spina sepsit
 gratiam floris,
 Ambros. He-
 xæm, lib. 3. c. 11.*

Atque lacrymandum , januâ letum subit
 Qua vita eâdem. Quæ foveat corpus, necat
 Animum voluptas. Si fugas illam, peris :
 Perisq; rursum si datâ exoptas frui.

SCENA SECUNDA.

PARTHENIUS. GRATIA. NATURA.

Parth. Adeste Divæ. Pacis interpres voco
 Ad prisca amoris foedera. Has dirum scelus
 Invexit iras , odia sublatum auferet :
 Rursum & sorores junget æterna fide.
Grat. Ergone veniat operis in partem artifex
 Profana sacri ? Non feram. *Nat.* Primas tibi
 Concedo partes : adlaborantem manum
 Ne sperne. *Amor.* Dum sic respuis Naturæ opes,
 Injuriosa es Virgini , & nimio illius
 Amore peccas. Aspice ut mundi parens
 Tua ipse facto cœpta diverso improbet ,
 Dum pulchra pulchris sociat. Astrorum globos
 Et gravida lucis corpora affigit polo :
 Aptoque prudens foedere ardentem ignea
 Solem corona cingit, & nitido decus
 Adjungit auro. Concha pretiosum micans
 Parit unionem : nec rosas unquam tulit
 Urtica olentes , lilia nec horrens rubus.
 Non habitat humiles pauperis vulgi casas
 Regum propago : nec specu obscuro latet ,
 Sed luce gaudet gloria & quærit diem.
 An foedus animum carcer & fordens luto
 Cœlestem habebit ? mens Deo plena incolet
 Vivum cadaver ? Pace sit dictum tua ;

H ij

Tuum ipsa munus perdis : & tristi vice
 Ingrata fies Gratia , informi trahens
 A sede vitium. *Grat.* Luce radiantem mea
 Nec forma juvat externa , nec vitium inquinat,
 Similisque solis lumini , tango lutum ,
 Nec ipsa foedor. *Nat.* Quam lutum nullum inficit ,
 Gemmae inquinabunt ? *Grat.* Ille gemmarum nitor
 Blanditur oculis , dum luem menti implicat.
Part. Innocua forma est. *Grat.* Reddidit fontem scelus.
Nat. Tolles venenum. *Grat.* Decoris id partem facit.
Part. Tamen Eva fuerat pulchra. *Gr.* Poenituit virum.
Nat. Deus ipse docta pinxerat vultus manu :
 Ausisne sceleris dicere auctorem Deum ?
Grat. Purum ipse dederat munus : at mulier malo
 Corrupit usu. *Parth.* Foeminae antiquum nefas
 Meliore fato vertet , ac formae suum
 Reddet nitorem Virgo. Quid dubitas adhuc
 Dare hoc forori , Virgini , terrae , polo ,
 Mihi , tibi que. *Nat.* Si quid evaleant preces ,
 Supplicia , lacrymae. *Grat.* Vincitis : dedo manus.
 Amplectere soror. *Nat.* Vile mancipium voca.

SCENA TERTIA.

AMOR. PARTHENIUS. GRATIA. NATURA.

Amor. O grata amoris vincula ! ô pulchram vicem !
 Ut vos lubens certatim in amplexus pios
 Osculaque ruere cerno ! Nobis hæc Deus
 Prodigia fecit : pace dum vestra , decus
 Cumulare certat Virginis , Diva & duas
 Sociare in una quærit. An melior potest
 Vestrae esse fidei tessera , aut vinclum arctius

Utriusque quam si Virgo permixtas opes
In se recondat ? maxima ut detis , tamen
Majora meruit. *Nat.* Nulla me retinet mora.
Grat. Membra ergo finge digna venturo hospite
Animique regnatoris æqualem manu
Extrude magistra regiam. Heroum fluens
Per mille venas sanguis , & totidem ducum
Intinctus ostro ; fontis & per me sui
Primo nitore redditus , pulchræ tibi
Materia cæmentumque sit molis , soror.
Fac quod neges fecisse , cum cernes , opus.
Nos animus ipse poscit. O quanta Deum
Sibi portione dividet ! nunquam halitu
Se largiore pectore humano indidit
Vitæ creator. Oris huic omnem sacri
Afflabit auram , spiritu & toto imbuet ,
Amator operis prodigus. Non sic face
Micat è corusca radius , & Phœbo gravis
Dispellit umbras ; solis invisus ut jubar
Mens pura referet. Triadis immensum diem ,
Et opaca luce spatia penetrabit , sinu
Raptura Patris Natum , & ambobus parem
Haustura flammam. Pectus hinc casto flagrans
Ardore , ductus sponte comitabit meos :
Etiam antevertat , sicubi sine me viam
Reperire fas sit. Nullus hinc nebulis locus ,
Nullus procellis. Ne levem flatum quidem
Olympus iste sentiet : partem infimam
Pax etiam habebit aurea & constans quies.
Ego namque totam memet effundam super ,
Penitusque menti prodigo lapsû influam ,
Mei esse juris desinens. Formam & vices

Maria sumet gratiæ: etiam gratiæ
 Parens feretur. Sed decet cœpta exequi.
Nat. Quodcumque possum offerre jamdudum ardeo.
Amor. Properemus igitur.

S C E N A U L T I M A.

P A R T H E N I U S.

Quo feror? quis me mihi

Eripuit? hortum cerno cœlesti manu
 Atque arte cultum. Plurima hîc florum seges
 Et copia omnis narium areolis fragrat
 Oculosque pascit. Cæteris præstat tamen,
 Totoque supra vertice elatum premit
 Turbam minorem lilium. Insueto coma
 Candore lucens nivibus invidiam facit.
 Gazasque olentes calice formoso explicans,
 Victas novo rubore perfundit rosas.
 Sed ecce dirus anguis immensum trahit
 Caudæ volumen, sibilis trucibus ferox:
 Cui lingua triplex ore fulmineo vibrat,
 Cruenta maculis lumina ignitis rubent.
 Quo pestis illa verget? ubi ponet minas?
 Heu me! omnis atro periit afflatus decor
 Serpentis ore: languidum flores caput
 Ægri reclinant, vixque reliquias suæ
 Tuentur animæ. Proh dolor! sanctæ locus
 Felicitatis horret ingrato situ.
 Etiam, nefande, lilium? hunc tetra lue
 Inficere florem tendis? immanis fera
 Siste, & vel uni parce: nec tantum tibi
 Permite crimen. Ludor? an versa vice

Inferre letum dum parat, mortem invenit
Inimicus anguis; & suo morfu perit.
Sic est: draconis germen infestum necat
Cœleste virgo liliū: namque hanc modis
Imago miris & sacros ortus refert.
Ergo agite Divam canite victricem Stygis,
Solamque vitii puram & antiquæ luis.

